

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
	<i>Retsakter vedtaget i henhold til afsnit V i traktaten om Den Europæiske Union</i>	
2000/C 379/01	Anden årsberetning i henhold til punkt 8 i de operative bestemmelser i adfærdskodeksen for våbeneksport i Den Europæiske Union	1
	<i>Retsakter vedtaget i henhold til afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union</i>	
2000/C 379/02	Forklarende rapport Vedrørende konventionen af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater (Godkendt af Rådet den 30. november 2000)	7

(Retsakter vedtaget i henhold til afsnit V i traktaten om Den Europæiske Union)

**ANDEN ÅRSBERETNING I HENHOLD TIL PUNKT 8 I DE OPERATIVE BESTEMMELSER
I ADFÆRDSKODEKSEN FOR VÅBENEKSPORT I DEN EUROPÆISKE UNION**

(2000/C 379/01)

Den europæiske adfærdskodeks for våbeneksport blev vedtaget den 8. juni 1998, og der blev hermed indført en ordning for udveksling af oplysninger og konsultationer mellem medlemsstaterne, der bygger på de fælles kriterier, der blev vedtaget på Det Europæiske Råd i Luxembourg i 1991 og Lissabon i 1992. Den Europæiske Union indledte hermed en konvergensproces for landenes politik for kontrol med eksport af forsvarsmateriel som et led i omstruktureringen af den europæiske forsvarsindustri.

Ifølge den europæiske adfærdskodeks skal der aflægges beretning én gang om året. Den første årsberetning blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 3. november 1999⁽¹⁾, idet Rådet efter medlemsstaternes ønske havde besluttet at offentliggøre beretningen.

Det foreliggende dokument er den anden årsberetning, og den gør status over det andet år, hvori adfærdskodeksen har været anvendt. Dette andet år har været præget af en konsolidering af det første års resultater samt af nye fremskridt, især i spørgsmål, der var prioriteret i den første beretning. Desuden redegør beretningen for retningslinjerne for medlemsstaternes fremtid, idet adfærdskodeksen er et led i en langsigtet proces for konvergens mellem og harmonisering af politikkerne for kontrol med eksport af forsvarsmateriel.

**I. STATUS OVER KODEKSENS ANDET ÅR: KONSOLIDERING AF
RESULTATERNE**

I den første beretning konstateredes det, at det på kort tid var lykkedes at gøre store fremskridt, og at resultaterne af kodeksens iværksættelse i det første år allerede var positive. I det andet år har man været vidne til en væsentlig styrkelse af kodeksen og en konsolidering af det første års resultater. Det

har været præget af en betragtelig stigning i antallet af meddelte afslag og konsultationer, hvilket fremgår af oversigten i bilaget. Denne forøgelse viser medlemsstaternes vilje til at praktisere en ny gennemsigtighed i kontrollen med forsvarsmaterieleksport og i højere grad at handle korrekt.

Iværksættelsen af adfærdskodeksen er sket i takt med en udvikling af medlemsstaternes indbyrdes samråd, både om regler for kodeksens praktiske iværksættelse, om hvordan disse kan forbedres og om politikker for kontrol med eksport af forsvarsmateriel. Gruppen vedrørende Eksport af Konventionelle Våben (COARM) under FUSP har været en god ramme for dette samråd. I kodeksens andet leveår har gruppen især bestræbt sig på at behandle de spørgsmål, der var prioriteret i den første beretning. De resultater, der er opnået på dette område, er beskrevet nedenfor. Den regelmæssige stigning i antallet af meddelelser og samråd, som afspejler kodeksens stigende betydning, bidrager til at øge betydningen af den informationsudveksling mellem medlemsstaterne, der foregår inden for gruppens rammer.

I punkt 11 i kodeksens operative bestemmelser hedder det, at medlemsstaterne gør alt for at tilskynde andre våbeneksportende stater til at tiltræde kodeksens principper. Den første beretning havde allerede nævnt, at de central- og østeuropæiske associerede lande, Cypern, de EFTA-lande, der er medlem af EØS, og Canada havde tilsluttet sig kodeksens principper. Siden har Tyrkiet og Malta erklæret, at de går ind for kodeksens principper. Disse lande har derfor forpligtet sig til at tilpasse deres eksportpolitik herefter, og, om nødvendigt, også deres retsregler. Medlemsstaterne glæder sig over, at kodeksens principper i stadig videre omfang anerkendes, og er besluttet på fortsat at fremme denne proces.

Samtidig med iværksættelsen af kodeksen har medlemsstaterne, nationalt og hver for sig, indledt en proces til fremme af gennemsigtigheden. Således offentliggør de fleste forsvarsmaterieksportører deres eksportpolitikker og deres retsregler.

⁽¹⁾ EFT C 315 af 3.11.1999, s. 1.

terieeksporterende lande fremover nationale beretninger om denne eksport. Listen over disse beretninger og deres internetadresse, når de foreligger online, er anført i bilag II til dette dokument. Medlemsstaterne glæder sig over denne udvikling, der bidrager til at styrke adfærdskodeksen.

II. STATUS OVER GENNEMFØRELSEN AF DEN INDSATS, DER VAR PRIORITERET I DEN FØRSTE BERETNING

I den første årsberetning var der fastlagt fire hovedpunkter, der i første række skulle analyseres og behandles af medlemsstaterne for styrke kodeksen og sikre større gennemsigtighed. De fremskridt, der er sket i disse spørgsmål i kodeksens andet år, er beskrevet nedenfor:

Fælles liste over militært udstyr

I den første beretning var det blevet understreget, at udformningen af den fælles liste over militært udstyr, jf. punkt 5 i kodeksens operationelle bestemmelser, var et højt prioriteret mål, da listen skulle være adfærdskodeksens bærende element.

Listen blev vedtaget af Rådet den 13. juni 2000 og offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 8. juli 2000. Rådet har således i overensstemmelse med princippet om bred gennemsigtighed, der ligger til grund for kodeksens iværksættelse, besluttet at offentliggøre denne liste.

Vedtagelsen af den fælles liste over militært udstyr er et vigtigt fremskridt og et betydeligt bidrag til styrkelse af kodeksens effektivitet. Den er et skridt i retning af konvergens mellem medlemsstaternes praksis inden for kontrol med eksport af konventionelt forsvarsmateriel. Fremover vil medlemsstaterne bruge den fælles listes referencer ved meddelelse af afslag (med tilbagevirkende kraft for allerede meddelte afslag), hvilket giver mulighed for klarhed og forenkling i kommunikationen mellem landene på dette område.

Den fælles liste over militært udstyr har status af et politisk tilsagn inden for rammerne af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Alle medlemsstaterne har således givet politisk tilsagn om at sikre, at deres nationale lovgivning giver dem mulighed for at kontrollere eksporten af alle varer på listen. Den fælles liste over militært udstyr skal fungere som reference for medlemsstaternes nationale lister over militært udstyr, uden at den dog direkte erstatter dem.

Da det er meningen, at listen skal videreudvikles, vil medlemsstaterne fortsat regelmæssigt ajourføre den i Gruppen vedrørende Eksport af Konventionelle Våben (COARM).

Medlemsstaterne har desuden oplyst, at de vil støtte enhver bestræbelse på, at de varer på den fælles liste over militært udstyr, der ikke står på Wassenaar-militærlisten, foreslås undersøgt inden for rammerne af Wassenaar-arrangementet.

Begrebet »i det væsentlige identiske transaktioner«

Den anden prioriterede indsats i den første beretning drejede sig om at fastlægge en fælles fortolkning af begrebet »en i det væsentlige identisk transaktion«. Dette begreb er nemlig centralt i kodeksens operative bestemmelser, og det er indlysende nødvendigt at have en definition af »i det væsentlige identiske transaktioner«, der er godkendt af samtlige medlemsstater.

Medlemsstaterne har fortsat deres overvejelser om dette punkt i Gruppen vedrørende Eksport af Konventionelle Våben (COARM). Selv om der er gjort fremskridt, er målet om en fælles fortolkning ikke nået. Der er tale om et komplekst begreb, og de retningslinjer, der bliver vedtaget på området, vil få væsentlig indflydelse på kodeksens virkemåde fremover.

Medlemsstaterne agter at fortsætte deres drøftelser og harmoniseringsarbejde på dette område. Den fælles liste over militært udstyr udgør nu et godkendt grundlag, der giver mulighed for fremskridt hen imod en fælles fortolkning af begrebet »en i det væsentlige identisk transaktion«.

Graden af præcision i begrundelsen for afslag

Den første beretning omtalte ligeledes nødvendigheden af en mere fyldestgørende begrundelse i meddelelserne om afslag, således at medlemsstaterne bedre kan forstå begrundelserne bag afslagene og kan tage stilling til, om de eventuelt skal indlede konsultationer.

Med henblik herpå har medlemsstaterne vedtaget, at meddelelserne om afslag skal indeholde følgende oplysninger:

- modtagerland
- deltaljeret beskrivelse af den pågældende vare (med tilsvarende nummer på den fælles liste)
- køber (med specifikation af, om køberen er en regeringsinstitution, politi, hær, flåde, luftvåben, halvmilitære styrker, eller om køberen er en privatperson, fysisk eller juridisk, og, hvis afslaget bygger på kriterium nr. 7, den fysiske eller juridiske persons navn)
- beskrivelse af den endelige anvendelse

- begrundelse for afslaget (der bør anføres ikke blot nummer (eller numre) på kriterierne, men også de elementer, vurderingen bygger på)
- dato for afslaget (eller oplysning om dato for dets ikrafttræden, hvis det endnu ikke er trådt i kraft).

De har ligeledes vedtaget, at afslag på en transaktion, der blev betragtet som i det væsentlige identisk med en transaktion, der havde fået afslag fra en anden medlemsstat, ligeledes skal meddeles.

Embargo over for eksport af forsvarsmateriel

Endelig havde den første beretning understreget betydningen af, at medlemsstaterne fortsat udveksler oplysninger om, hvordan embargoer, der er dekretet af FN, EU eller OSCE, skal fortolkes på nationalt plan.

Medlemsstaterne har parallelt udviklet deres indbyrdes samråd om de nationale politikker for kontrol med eksport af forsvarsmateriel til visse lande eller regioner, som ikke er omfattet af embargo, men er genstand for særlig årvågenhed (intern eller ekstern konflikt, menneskerettighedssituation osv.)

III. ANDRE SPØRGSMÅL, DER ER BEHANDLET INDEN FOR RAMMERNE AF GRUPPEN VEDRØRENDE EKSPORT AF KONVENTIONELLE VÅBEN (COARM) I FORBINDELSE MED IVÆRKSÆTTELSE AF ADFÆRDSKODEKSEN

Medlemsstaterne har fortsat arbejdet med at forbedre og harmonisere reglerne for, hvordan adfærdskodeksen skal iværksættes.

Foruden de ovenfor omtalte spørgsmål har de navnlig behandlet reglerne for konsultationsprocedurer og især problemerne med, at drøftelserne nødvendigvis er fortrolige, uden at dette strider imod det mål om gennemsigtighed, der ligger til grund for kodeksen.

Medlemsstaterne har desuden beskæftiget sig med militærudstyr, der anvendes ved humanitære operationer — navnlig humanitær minerydningsindsats — hvor man har drøftet muligheden for at indføre undtagelser ved hjælp af en retsakt.

Som led i iværksættelsen af kodeksen har medlemsstaterne også beskæftiget sig med spørgsmålet om kontrol med mæglervirksomhed i forbindelse med forsvarsmateriel. Det er blevet rejst flere gange og er blevet behandlet på et ekspertmøde

specielt om dette problem. Medlemsstaterne agter at fortsætte og udbyde drøftelserne om reglerne for, hvordan mæglerens virksomhed på forsvarsmaterielområdet skal kontrolleres, således at dette specielle spørgsmål, som man erkender er vigtigt, kan indgå i processen med henblik på konvergens mellem medlemsstaternes kontrolpolitik.

Endelig er medlemsstaterne med henblik på FN's konference om ulovlig handel med hånd- og mandbårne våben inden for alle områder i 2001 begyndt at fastlægge fælles retningslinjer og styrke deres koordinering af kontrol med overførsel af hånd- og mandbårne våben, idet de udnytter den erfaring, de har fået gennem arbejdet med adfærdskodeksen.

IV. RETNINGSLINJER FOR DET ARBEJDE, DER SKAL PRIORITERES I NÆR FREMTID

Iværksættelse af adfærdskodeksen indgår i en langsigtet proces til styrkelse af samarbejdet og fremme af konvergens mellem EU's medlemsstater med hensyn til eksport af konventionelt forsvarsmateriel.

Som det fremgik af den første beretning, har dette hidtil været en enestående proces. Iværksættelsen af kodeksen er en vigtig milepæl for indsatsen med at kontrollere eksport af forsvarsmateriel i Europa fremover, dels ved at fremme en større gennemsigtighed mellem staterne og i forhold til det civile samfund, dels ved gradvis at udarbejde harmoniserede politikker.

De resultater, der er opnået med hensyn til udveksling af oplysninger, efter at kodeksen har fungeret i to år, er allerede nu væsentlige. Anvendelsen af kodeksen skal imidlertid udbygges og konsolideres, så dens potentiale udnyttes fuldt ud.

Med henblik på forbedring og udbygning af adfærdskodeksens iværksættelse er der i denne beretning allerede nævnt flere spørgsmål, der fortsat bør overvejes i fællesskab.

Desuden har medlemsstaterne foruden ovennævnte spørgsmål fastlagt en række retningslinjer vedrørende emner, der skal træffes afgørelse om eller overvejes i nær fremtid.

1. *Færdiggørelse af en fælles liste over ikke-militære varer til brug for politiet og den indre sikkerhed*

Medlemsstaterne mener, at eksport af visse ikke-militære varer, der kan anvendes til intern undertrykkelse, bør

kontrolleres af de nationale myndigheder, der, når der er tale om civilt udstyr, skal følge EF-regler, med henblik på at undgå, at materiel, der stammer fra EU, kan bruges til handlinger, der krænker menneskerettighederne.

Med henblik herpå er Gruppen vedrørende Eksport af Konventionelle Våben (COARM) begyndt at udarbejde en fælles liste over ikke-militære varer til brug for politiet og den interne sikkerhed, hvis eksport bør kontrolleres i medfør af kriterium nr. 2 i kodeksen »respekten for menneskerettighederne i det endelige bestemmelsesland«. Den liste, gruppen udarbejder, vil blive sendt til Kommissionen, som skal tage initiativ til at foreslå et udkast til fællesskabsordning for kontrol med eksport af ikke-militært udstyr, der kan anvendes til intern undertrykkelse. Dette instrument skal være adskilt fra adfærdskodeksens operationelle bestemmelser, men skal have forbindelse med dem, eftersom kontrollen skal iværksættes på grundlag af kodeksens kriterium nr. 2.

Rådet noterer sig, at Kommissionen snarest muligt agter at fremlægge et forslag til indførelse af en EF-kontrolordning, der bygger på listen.

2. *Udbygningen af udvekslingen af oplysninger om de nationale politikker for kontrol med eksport af forsvarsmateriel til visse lande eller regioner, skal være genstand for særlig årvågenhed*

Udvikling af en dialog mellem medlemsstaterne om de nationale politikker for eksport af forsvarsmateriel er imidlertid adfærdskodeksens centrale mål. Medlemsstaterne er besluttet på, at denne dialog skal udvikles. Den efterhånden betydelige samling af afslag, der er meddelt i medfør af kodeksen, udgør grundlaget for disse drøftelser.

3. *Harmonisering af de procedurer, der iværksettes inden for rammene af kodeksens operationelle bestemmelser*

Medlemsstaterne vil fortsætte det allerede indledte harmoniseringsarbejde. Navnlig vil de arbejde på at præcisere og styrke den bilaterale konsultationsordning, fastlægge regler for tilbagekaldelse af visse meddelelser på foranledning af den meddelende stat (bortset fra tilfælde af ophævelse af embargo, for hvilket der allerede er vedtaget procedurer) og endelig overveje spørgsmålet om en minimumstærskel for meddelelse om eksport.

4. *Harmonisering af de nationale årsberetninger om anvendelsen af adfærdskodeksen*

Årsberetningen om anvendelsen af adfærdskodeksen udarbejdes på grundlag af medlemsstaternes beretninger. Imidlertid er visse fremsendte oplysninger somme tider vanskeligt sammenlignelige, navnlig de statistiske, hvilket gør sammenfatningsarbejdet mere komplekst og kan virke hindrende på de fælles bestræbelser på gennemsigtighed. For at forbedre denne og øge årsberetningens informationsværdi vil medlemsstaterne så vidt muligt fastlægge en harmoniseret ramme for de nationale beretninger, især hvad angår de statistiske oplysninger.

5. *Koordinering af medlemsstaternes nationale holdninger i de multilaterale fora, der behandler spørgsmål om kontrol med eksport af forsvarsmateriel*

For at kunne iværksætte punkt 7 i kodeksens operative bestemmelser vil medlemsstaterne sammen med formandskabet arbejde på at styrke koordineringen af deres egne nationale og EU's holdninger i de internationale organer, der behandler spørgsmål vedrørende kontrol med eksport af forsvarsmateriel.

6. *Fremme af kodeksens principper over for tredjelande*

Ifølge punkt 11 i kodeksens operative bestemmelser skal medlemsstaterne bestræbe sig på at tilskynde andre våbeneksporterende stater til at tiltræde adfærdskodeksens principper. Medlemsstaterne vil aktivt fortsætte deres bestræbelser i så henseende og styrke dialogen med de lande, der har erklæret, at de tilslutter sig kodeksens principper, og herunder tage initiativer til at bistå de lande, der har vanskeligheder med at anvende dem. De har desuden med interesse noteret sig, at Kongressen i USA har vedtaget en lov om fremme af en international adfærdskodeks om eksport af forsvarsmateriel, og konstaterer med tilfredshed, at USA slår ind på en vej, hvor EU har spillet en pionerrolle. Medlemsstaterne mener, at det ville være yderst ønskværdigt, at USA og EU arbejder på i fællesskab over for tredjelande at fremme fælles principper for kontrol med eksport af forsvarsmateriel.

BILAG I

Oplysninger om medlemsstaternes eksport af konventionelt forsvarsmateriel og iværksættelse af adfærdskodeksen fra 1. januar til 31. december 1999. (NB: Tallene i parentes gælder for tidsrummet 1. januar til 30. juni 2000).

De statistiske oplysninger er forskellige fra medlemsstat til medlemsstat og svarer ikke til en ensartet standard. Således har medlemsstaterne ikke alle været i stand til at give oplysningerne i skemaet på grund af de gældende procedurer for kontrol med eksport af forsvarsmateriel eller lovgivningen om databeskyttelse.

Land	Våbeneksportens samlede værdi (EUR)	Samlet antal udstedte eksporttilladelser	Antal meddelte afslag	Antal indledte bilaterale konsultationer	Antal modtagne anmodninger om konsultation
Østrig	395 453 327 ⁽¹⁾	1 294	11 (7)	4 (0)	1
Belgien	622 021 411 ⁽¹⁾	950	29 (13)	6 (7)	2 (2)
Danmark	Ikke oplyst under den nugældende ordning ⁽²⁾	228 i alt (hvoraf 186 på LC + 17 til politi i udlandet + 43 til bl.a. jagtvåben)	2 (1)	0 (0)	0 (0)
Finland	40 155 692 ⁽³⁾	174 (udstedte tilladelser, dvs. ekskl. forudgående meddelelser)	1 (2)	0 (0)	0 (1)
Frankrig	3 780 000 000 ⁽¹⁾	5 093 eksporttilladelser af forsvarsmateriel	62 (46)	15 (7)	5 (0)
Tyskland	3 026 167 800 ⁽¹⁾	9 373	61 (9)	4 (0)	14 (4)
Grækenland	43 158 770	23	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Irland	60 394 090	41 ⁽⁴⁾	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Italien	1 340 812 490 ⁽¹⁾	Definitive tilladelser: 495 Foreløbig eksport: 116 Forlængelser: 65	11 (12)	0 (2)	1 (3)
Luxembourg	39 093 ⁽¹⁾	20	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Nederlandene	366 336 768 ⁽¹⁾	Ikke oplyst	12 (6)	0 (0)	4 (0)
Portugal	10 640 103,89 ⁽¹⁾ (for 57 faktiske transaktioner)	898	2 (mellem 1.1.1999 og 30.6.2000)	0 (0)	0 (0)
Spanien	141 383,860 ⁽³⁾	2 305	4 (2)	0 (0)	
Sverige	3 654 000 000 SEK ⁽³⁾ 7 153 000 000 SEK ⁽¹⁾	527 (eksporttilladelser til salg)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Det Forenede Kongerige	980 520 000 GBP ⁽³⁾	Samlet antal tilladelser: 9 416 (Standardeksporttilladelser for en given kategori: 8 967 Ubegrænsede eksporttilladelser for en given kategori: 449)	26 (15 mellem 8.6.1999 og 7.6.2000)	4 (5 mellem 8.6.1999 og 7.6.2000)	

⁽¹⁾ Samlet værdi af udstedte tilladelser.

⁽²⁾ Et system til at indsamle disse oplysninger er indført fra den 1. juli 2000.

⁽³⁾ Faktisk værdi af eksporten.

⁽⁴⁾ I henhold til irsk lovgivning kræves en tilladelse til at udføre geværer og ammunition uanset formål, herunder sport og jagt, reparation og overførsel af personlige ejendele. I 1999 er der udstedt i alt 419 tilladelser, hvoraf 378 til private formål og 41 til eksport af forsvarsmateriel.

BILAG II

De nationale beretninger om eksport af forsvarsmateriel er tilgængelige i dokumentform eller på Internettet på følgende adresser:

Tyskland:	www.bmwi.de ; vælg »Politikfelder«, vælg »Aussenwirtschaft & europa«, vælg »Exportkontrolle«
Belgien:	diplobel.fgov.be
Danmark:	Udenrigsministeriet, nr. 2, Asiatisk Plads 2, DK-1448 København K eller www.um.dk (beretningen er tilgængelig ved udgangen af 2000)
Finland:	www.vn.fi/plm/index.html
Frankrig:	www.defense.gouv.fr/actualites/dossier/d49/index.html
Irland:	www.irlgov.ie/iveagh
Italien:	Beretning fra regeringen til parlamentet vedrørende eksport af forsvarsmateriel for 1999, udgivet af Republikkens Deputeretkammer og Senat (dok. LXVII, n. 4)
Nederlandene:	www.minez.nl/ezenglish/export.htm
Det Forenede Kongerige:	www.fco.gov.uk/news/newstext.asp?3991
Sverige:	www.utrikes.regeringen.se/inenglish/pressinfo/information/publications.htm

(Retsakter vedtaget i henhold til afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union)

FORKLARENDE RAPPORT

Vedrørende konventionen af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater

(Godkendt af Rådet den 30. november 2000)

(2000/C 379/02)

INDHOLD

	<i>Side</i>
I. INDLEDNING	
A. Baggrund	8
B. Særlige bemærkninger	8
II. BEMÆRKNINGER TIL DE ENKELTE ARTIKLER	9
Afsnit I: Almindelige bestemmelser (artikel 1-7)	9
Afsnit II: Anmodninger om visse særlige former for gensidig retshjælp (artikel 8-16)	14
Afsnit III: Aflytning af telekommunikation — Generel indledning og tekniske bemærkninger (artikel 17-22)	20
Afsnit IV: Beskyttelse af personoplysninger (artikel 23)	26
Afsnit V: Afsluttende bestemmelser (artikel 24-30)	28

I. INDLEDNING

A. BAGGRUND

Konventionen om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater, i det følgende benævnt »konventionen«, er den første konvention på dette område, der er indgået efter ikrafttrædelsen af traktaten om Den Europæiske Union. Den afspejler Den Europæiske Unions behov for, at der udarbejdes passende instrumenter vedrørende retligt samarbejde, et behov, som særlig klart kom til udtryk under et seminar for retshåndhævelsespersonale i april 1995.

De eksperter, som deltog i dette seminar, foretog en gennemgang af de gældende ordninger for gensidig retshjælp mellem Den Europæiske Unions medlemsstater og konkluderede, at disse ordninger burde styrkes, så de kan dække de behov, der opstår inden for det retlige samarbejde. De henstillede, at der blev udarbejdet et nyt instrument med henblik herpå.

På grundlag af resultatet af dette seminar blev der i april 1996 forelagt et udkast til konvention. Dette udkast blev senere udbygget, idet anvendelsesområdet blev udvidet til at omfatte områder, som oprindeligt ikke var med, især aflytning af telekommunikation. Arbejdet med udkastet fortsatte under de følgende formandskaber. Visse af de berørte spørgsmål var meget komplekse og krævede derfor detaljerede og tidskrævende forhandlinger.

Konventionen blev den 29. maj 2000 godkendt af Rådet, og den blev samme dag undertegnet af samtlige medlemsstater⁽¹⁾. Samme dag meddelte også Norge og Island Rådet, at de kunne acceptere indholdet af de bestemmelser i konventionen, der gælder for dem, og at de rettidigt vil træffe de nødvendige foranstaltninger for at gennemføre disse bestemmelser.

B. SÆRLIGE BEMÆRKNINGER

Ved udarbejdelsen af denne nye konvention valgte Rådet ikke at skabe et selvstændigt instrument (se de forklarende bemærkninger vedrørende konventionens artikel 1). Dette skyldes ikke kun artikel 26, stk. 3, i den europæiske retshjælpskonvention af 20. april 1959. Rådet fandt nemlig, at den gensidige retshjælp mellem medlemsstaterne allerede hvilede på et solidt grundlag, hvis effektivitet i høj grad havde stået sin prøve: dels den europæiske retshjælpskonvention samt tillægsprotokollen hertil af 17. marts 1978, dels konventionen om gennemførelse af Schengen-aftalen af 14. juni 1985, der blev indgået den 14. juni 1990, samt ikke at forglemme Benelux-traktaten af 27. juni 1962 om udlevering og om

gensidig retshjælp i straffesager, som udgør en forløber med hensyn til visse aspekter af gensidig retshjælp, og endelig visse bestemmelser og særlige arrangementer mellem visse medlemsstater.

Konventionen har således primært til formål at forbedre det retlige samarbejde ved at videreudvikle og ajourføre de gældende bestemmelser om gensidig retshjælp, hovedsagelig ved at udvide det sagsområde, hvor der kan anmodes om gensidig retshjælp, og ved gennem en række forskellige foranstaltninger at få retshjælpen til at fungere lettere, så den på én gang bliver hurtigere og mere smidig og dermed mere effektiv. Dette formål er især omhandlet i konventionens artikel 3-9.

Rådet besluttede desuden at udarbejde andre foranstaltninger, som, samtidig med at de bidrager til at opfylde det primære formål, tager hensyn til de væsentlige ændringer, der i den seneste tid er sket på det politiske og det sociale område og for så vidt angår den teknologiske udvikling.

Den Europæiske Union skulle først og fremmest tage hensyn til en ny situation, nemlig afskaffelsen af grænsekontrollen mellem de fleste af medlemsstaterne som følge af Schengen-aftalerne med den vigtige konsekvens, at det blev muligt fuldstændigt at gennemføre det indre marked, som blev besluttet ved den europæiske fælles akt af 1985. Afskaffelsen af grænsekontrollen og den betydelige stigning i persontrafikken og i omsætningen af varer og kapital inden for Den Europæiske Union, navnlig som følge af den såkaldte globalisering, gjorde det nødvendigt at indføre passende regler, så det blev muligt for politiet og de judicielle myndigheder at bekæmpe den internationale kriminalitet, som allerede fuldt ud havde udnyttet de nye muligheder for fri bevægelighed, og hvis karakteristika af samme grund havde ændret sig grundlæggende. Disse nye metoder, som Benelux-traktaten, Schengen-gennemførelseskonventionen og ikke mindst konventionen af 18. december 1997 om gensidig bistand og samarbejde mellem toldmyndighederne (Napoli II)⁽²⁾ havde lagt grunden til, består i at lette og udvikle efterforskningen på tværs af grænserne. Bestemmelserne herom er omhandlet i konventionens artikel 12-16.

Den Europæiske Union skulle desuden — og her var dens høje politiske integrationsniveau en hjælp — udvikle nye teknikker, som gjorde det muligt at tage hensyn til den betydelige udvikling, der har fundet sted på det teknologiske område, og som i visse henseender bidrager til at lette den gensidige retshjælp (video- og telefonkonference), mens den i andre henseender (aflytning af telekommunikation) kan gøre den vanskeligt gennemførlig, medmindre der træffes passende foranstaltninger. Bestemmelserne i konventionens artikel 10, 11 og 17-22 skal bidrage til at virkeliggøre dette mål.

(1) EFT C 197 af 12.7.2000, s. 1.

(2) EFT C 24 af 23.1.1998, s. 1.

Endvidere besluttede Rådet at vedtage regler om beskyttelse af personoplysninger (artikel 23).

Endelig bør to institutionelle aspekter fremhæves, som skal ses i sammenhæng med, at konventionen er udarbejdet på grundlag af traktaten om Den Europæiske Union.

For det første udgør konventionen et specifikt folkeretligt instrument, der er underlagt visse regler, som ikke var kendt i forbindelse med den grundlæggende konvention fra 1959; således har De Europæiske Fællesskabers Domstol i henhold til artikel 35 i traktaten om Den Europæiske Union kompetence til at fortolke bestemmelserne i nærværende konvention på de betingelser, der er fastsat i nævnte artikel.

For det andet gælder visse af konventionens bestemmelser ikke kun for medlemsstaterne, men også for Norge og Island. Dette forhold kræver en nærmere forklaring.

Schengen-gennemførelseskonventionen, som den 19. juni 1990 blev undertegnet af fem af Det Europæiske Fællesskabs medlemsstater, indeholder en række bestemmelser om gensidig retshjælp.

Nævnte konvention er siden blevet tiltrådt af andre medlemsstater. I 1996 blev to tredjelande, Island og Norge, associeret Schengen-samarbejdet, navnlig med henblik på at give alle de nordiske lande, dvs. såvel de tre medlemsstater, Danmark, Sverige og Finland, som de to tredjelande, Island og Norge, mulighed for at tiltræde Schengen-aftalerne og samtidig bevare den nordiske pasunion.

Med Amsterdam-traktaten, som trådte i kraft den 1. maj 1999, blev Schengen-reglerne integreret i Den Europæiske Union ved en protokol, der er knyttet som bilag til Amsterdam-traktaten.

Endvidere blev der den 18. maj 1999 undertegnet en aftale med Island og Norge om disse to staters associering i gennemførelsen, anvendelsen og udviklingen af de således integrerede Schengen-regler⁽¹⁾; denne aftale trådte i kraft den 26. juni 2000.

Som følge heraf betragtes de bestemmelser i konventionen, der er opregnet i artikel 2, som en videreudvikling af Schengen-reglerne, og de finder dermed anvendelse i forbindelserne mellem Den Europæiske Unions medlemsstater og Island og Norge.

II. BEMÆRKNINGER TIL DE ENKELTE ARTIKLER

AFSNIT I

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 1

Forholdet til andre konventioner om gensidig retshjælp

Det fastsættes i artikel 1, at konventionen har til formål at supplere bestemmelserne i og lette anvendelsen mellem Den Europæiske Unions medlemsstater af de internationale instrumenter vedrørende gensidig retshjælp i straffesager, der er nævnt i stk. 1. Artiklen er udformet på grundlag af artikel 1 i konventionen om udlevering mellem Den Europæiske Unions medlemstater fra 1996 og tager bl.a. hensyn til bestemmelserne i artikel 26, stk. 3, i den europæiske retshjælpskonvention (1959-konventionen).

De instrumenter, der er nævnt i stk. 1, er dels grundlæggende konventioner (1959-konventionen og Benelux-traktaten), dels supplerende instrumenter (tillægsprotokollen til 1959-konventionen og Schengen-gennemførelseskonventionen).

Konventionen supplerer de instrumenter, der er nævnt i stk. 1, og kan ikke i sig selv anvendes som grundlag for fremsættelse af en anmodning om gensidig retshjælp. En yderligere følge af sammenkædningen med 1959-konventionen og de øvrige instrumenter er, at bestemmelserne i de instrumenter, der er nævnt i stk. 1, fortsat gælder fuldt ud, i det omfang de vedrører spørgsmål, som ikke falder ind under nærværende konventions anvendelsesområde.

Eftersom konventionen supplerer de tidligere instrumenter, har dens bestemmelser forrang, hvis der er uoverensstemmelse mellem de instrumenter, der er nævnt i stk. 1, og konventionens bestemmelser.

Stk. 2 skal ses i sammenhæng med i 1959-konventionens artikel 26, stk. 4. Det fastsættes i stk. 2, at stk. 1 ikke berører anvendelsen af bestemmelser i bilaterale eller multilaterale aftaler mellem medlemsstaterne, der sikrer medlemsstaterne gunstigere ordninger for gensidig retshjælp (som det f.eks. er tilfældet mellem de nordiske lande), eller anvendelsen af arrangementer om gensidig retshjælp i straffesager på grundlag af overensstemmende lovgivning eller særlige ordninger, som hjemler gensidig gennemførelse af retshjælpsforanstaltninger på deres respektive områder.

⁽¹⁾ EFT L 176 af 10.7.1999, s. 36.

Artikel 2

Bestemmelser, der vedrører Schengen-reglerne

Artikel 2 omhandler visse spørgsmål, som hænger sammen med integreringen af Schengen-reglerne i Den Europæiske Union i medfør af Amsterdam-traktaten. Det bemærkes i den forbindelse, at Schengen-konventionen var gældende for de fleste medlemsstater og desuden for Island og Norge på det tidspunkt, da nærværende konvention blev vedtaget.

I stk. 1 angives de af konventionens bestemmelser, der skal betragtes som foranstaltninger, som ændrer eller udbygger Schengen-reglerne, med henblik på anvendelsen af den aftale, Rådet den 18. maj 1999 indgik med Island og Norge om disse to staters associering i gennemførelsen, anvendelsen og udviklingen af Schengen-reglerne. I henhold til artikel 2, stk. 3, i nævnte aftale skal de retsakter og foranstaltninger, som Den Europæiske Union har vedtaget i den forbindelse, accepteres, gennemføres og anvendes af Island og Norge.

Ved stk. 2 ophæves en række bestemmelser i Schengen-gennemførelseskonventionen, som nærværende konvention gør overflødige, og det præciseres således, hvilke af Schengen-gennemførelses-konventionens bestemmelser om gensidig retshjælp der fortsat er gældende, og hvilke der ikke er det.

Artikel 3

Sager, i forbindelse med hvilke der også skal ydes gensidig retshjælp

Artikel 3 er mere vidtgående end den tilsvarende bestemmelse i 1959-konventionen og er overtaget fra Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 49, litra a), som er ophævet ved nærværende konventions artikel 2, stk. 2. Der kan i henhold til artikel 3 anmodes om og opnås gensidig retshjælp ikke alene i forbindelse med strafferetlig efterforskning, men også i forbindelse med undersøgelser af handlinger, som kan medføre visse administrative sanktioner.

I stk. 1 fastsættes det, at der ligeledes ydes gensidig retshjælp i forbindelse med administrative sager, som vedrører handlinger, der ifølge den anmodende eller den anmodede medlemsstats eller eventuelt begges nationale ret betragtes som overtrædelser af bestemmelser, hvis de administrative myndigheders afgørelse kan indankes for en domstol med kompetence i navnlig straffesager.

Ifølge denne bestemmelse kan der anmodes om gensidig retshjælp i forbindelse med visse sager, der ikke eller kun i begrænset omfang er omfattet af 1959-konventionen, som kun finder anvendelse på straffesager i modsætning til administrative sager. F.eks. udgør en »Ordnungswidrigkeit« (overtrædelse af ordensforskrifter) i henhold til tysk lov en overtrædelse, der ikke er omfattet af straffeloven, men som kan straffes med bøder, der pålægges af administrative myndigheder. I henhold

til de ordninger, der er fastlagt i nærværende konvention, kan der anmodes om gensidig retshjælp i forbindelse med både administrativ og retslig forfølgning af sådanne overtrædelser, uanset at 1959-konventionen i sådanne tilfælde kun åbner mulighed for gensidig retshjælp i forbindelse med den retlige del af behandlingen af en »Ordnungswidrigkeit«. Det bemærkes, at der findes tilsvarende begreber i visse andre medlemsstater.

For så vidt angår stk. 1, er det ikke afgørende, om strafforfølgningen på det indledende trin hører under en administrativ eller en strafferetlig myndighed i den berørte medlemsstat; men det er væsentligt, at der er tale om sager, som på et senere trin kan indbringes for en domstol, der navnlig har kompetence til at behandle straffesager. Med indsættelsen af »navnlig« i slutningen af dette stykke præciseres det, at det ikke er noget krav, at den domstol, sagen kan indbringes for, udelukkende behandler straffesager.

Ved stk. 2 sikres det, at der også kan ydes gensidig retshjælp i forbindelse med straffesager og administrative sager som omhandlet i stk. 1, såfremt der er tale om en handling eller en overtrædelse, som en juridisk person kan drages til ansvar for i den anmodende medlemsstat. Den anmodede medlemsstat kan derfor ikke længere afslå en anmodning om gensidig retshjælp blot ved at henholde sig til, at dens lovgivning ikke indeholder hjemmel til at drage juridiske personer administrativt eller strafferetligt til ansvar for de pågældende overtrædelser. Konventionen styrker dermed det retlige samarbejde for så vidt angår juridiske personers ansvar.

Artikel 4

Formkrav og fremgangsmåde ved udførelse af anmodninger om gensidig retshjælp

Artikel 4 har til formål:

- at tillade, at en anmodning om gensidig retshjælp så vidt muligt gennemføres i overensstemmelse med de formkrav og den fremgangsmåde, som den anmodende medlemsstat udtrykkeligt angiver (stk. 1 og 3)
- at forpligte den anmodede medlemsstat til i videst muligt omfang at tage hensyn til de frister, der måtte være angivet i anmodningen (stk. 2), inden for de grænser, der er fastsat i stk. 4.

I henhold til 1959-konventionens artikel 3 skal anmodninger gennemføres på den måde, som foreskrives i den anmodede stats lovgivning. Med artikel 4 i nærværende konvention sker der en forskydning i forbindelse med gensidig retshjælp, så det nu kræves, at retshjælpen så vidt muligt ydes på den måde, den anmodende medlemsstat ønsker.

Det bemærkes, at erklæringerne ad 1959-konventionens artikel 5 ikke berøres af nærværende konventions artikel 4.

Stk. 1 fastslår som overordnet princip, at den anmodede medlemsstat, der behandler en anmodning, skal respektere de formkrav og den fremgangsmåde, som den anmodende medlemsstat udtrykkeligt angiver. Hensigten hermed er at lette brugen af de oplysninger, der tilvejebringes gennem gensidig retshjælp, som bevismateriale i forbindelse med de efterfølgende trin i sagen i den anmodende medlemsstat. Udtrykket »formkrav og fremgangsmåde« bør fortolkes bredt og kan f.eks. omfatte den situation, at det i retsanmodningen er anført, at en repræsentant for den anmodende medlemsstats judicielle myndigheder eller en repræsentant for forsvaret i sagen skal være til stede ved afhøringen af et vidne. På grund af den byrde, dette kunne påføre den anmodede medlemsstat, bør den anmodende medlemsstat kun angive de formkrav og den fremgangsmåde, som den finder absolut påkrævede for efterforskningen.

Den anmodede medlemsstat kan kun nægte at efterkomme disse formkrav og den angivne fremgangsmåde, hvis de strider mod dens grundlæggende retsprincipper, eller hvis det i selve konventionen udtrykkeligt er fastsat, at retsanmodninger skal gennemføres i overensstemmelse med loven i den anmodede medlemsstat.

Stk. 2 vedrører fristerne for udførelse af de anmodninger, som er fremsat af de anmodende medlemsstater, og det fastslås heri, at det i visse tilfælde kan være af afgørende betydning, at en anmodning behandles inden for en bestemt frist. Stk. 2 indebærer i den forbindelse en forpligtelse for den anmodede medlemsstat til i videst muligt omfang at tage hensyn til de frister, der er fastsat i anmodninger om gensidig retshjælp. Hvis myndigheden i den anmodende medlemsstat finder det nødvendigt, at anmodningen gennemføres inden en bestemt dato, kan den anføre dette i anmodningen, hvis den samtidig begrundet fristen.

Det er klart i alle medlemsstaters interesse, at muligheden for at fastsætte frister ikke misbruges, og hvis den anmodende medlemsstat finder det nødvendigt at fastsætte en frist, bør den derfor kun angive en frist, som efter dens opfattelse er rimelig eller påkrævet under de givne omstændigheder.

Stk. 3 omhandler den situation, at en retsanmodning ikke eller kun delvis kan imødekommes i overensstemmelse med de formkrav, den anmodende medlemsstat har angivet i henhold til stk. 1. I sådanne tilfælde er den anmodede medlemsstat forpligtet til straks at give den anmodende medlemsstat en redegørelse for situationen og til at anføre, på hvilke betingelser anmodningen kan imødekommes. Sådanne betingelser kan, om nødvendigt, bl.a. være, at der forelægges yderligere dokumentation eller oplysninger. Det er endvidere fastsat, at myndighederne i den anmodende og i den anmodede medlemsstat kan aftale, hvorledes anmodningen videre skal behandles, idet de i givet fald gør den videre behandling betinget af, at de nævnte betingelser opfyldes.

Selv om den anmodede medlemsstat i henhold til stk. 3 og 4 under visse omstændigheder er forpligtet til at give den anmodende medlemsstat oplysninger, er der ikke fastlagt nogen særlig procedure i den forbindelse, og den anmodede medlemsstat kan derfor selv bestemme, hvordan den vil give de relevante oplysninger.

Stk. 4 omhandler de foranstaltninger, der skal træffes, hvis den anmodende medlemsstat har fastsat, ikke kan overholdes. Står det klart for den anmodede medlemsstat, at en bestemt frist ikke kan overholdes, og at forsinkelsen, henset til den begrundelse, der er givet for fristen i henhold til stk. 2, vil vanskeliggøre retsforfølgningen betydeligt i den anmodende medlemsstat, skal den anmodede medlemsstats myndigheder snarest muligt oplyse, hvor lang tid der skønnes nødvendig for at gennemføre anmodningen. Den anmodende medlemsstats myndigheder skal straks oplyse, om behandlingen af anmodningen til trods herfor skal forsætte. Endvidere åbner bestemmelsen mulighed for, at de to medlemsstaters myndigheder aftaler, hvorledes anmodningen videre skal behandles. I den forbindelse bør man erindre sig fælles aktion 98/427/RIA af 29. juni 1998 om god praksis i forbindelse med gensidig retshjælp i straffesager⁽¹⁾.

Artikel 5

Fremsendelse og forkyndelse af retsdokumenter

Formålet med artikel 5 er at sikre, at retsdokumenter fra en medlemsstat kan fremsendes og forkyndes så hurtigt som muligt i de tilfælde, hvor modtageren opholder sig på en anden medlemsstats område. I forbindelse med udformningen af denne artikel blev der i vidt omfang taget hensyn til bestemmelserne i Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 52, som er ophævet ved nærværende konventions artikel 2, stk. 2.

Stk. 1 indeholder en generel regel om, at retsdokumenter vedrørende straffesager, som en medlemsstat skal sende til en person, der opholder sig på en anden medlemsstats område, skal sendes direkte til denne person med posten.

Det bemærkes, at artikel 5 — ganske som Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 52 — ikke indeholder en definition af »retsdokumenter«. Som det var tilfældet med nævnte artikel 52, skal artikel 5 i nærværende konvention fortolkes bredt og forstås således, at den omfatter f.eks. stævninger og retsafgørelser.

Udtrykket »der opholder sig på en anden medlemsstats område«, som ligeledes er hentet fra Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 52, skal fortolkes bredt og indebærer ikke nødvendigvis, at personen har bopæl i den anmodede medlemsstat.

⁽¹⁾ EFT L 191 af 7.7.1998, s. 1.

Som hovedregel skal fremsendelsen for fremtiden ske med posten. Undtagelserne fra reglen om postforsendelse findes i stk. 2, og når de finder anvendelse, kan dokumenterne sendes gennem en anden medlemsstats kompetente myndigheder med henblik på fremsendelse til den person, de er bestemt for. Undtagelserne vedrører situationer, hvor fremsendelse med posten ikke er mulig eller er uhensigtsmæssig. Det er vigtigt, at den medlemsstat, der fremsender dokumenterne, udfolder rimelige bestræbelser for at finde modtagerens adresse, inden den retter en anmodning til en anden medlemsstat. Endvidere skal anmodningen ledsages af flest mulige relevante oplysninger, der kan hjælpe den anmodede medlemsstat med at finde modtageren.

I stk. 3 fastsættes det, at såfremt den medlemsstat, der fremsender et retsdokument, har grund til at antage, at modtageren ikke vil forstå det sprog, dokumentet er affattet på, skal den sørge for at få det — eller i det mindste de væsentligste bestemmelser deri — oversat til et af sprogene i den medlemsstat, hvor modtageren opholder sig. Denne regel tager primært sigte på at beskytte modtagerens interesser, men den vil sandsynligvis også bidrage til, at fremsendelsen får den ønskede virkning. Endvidere tages der i stk. 3 hensyn til de tilfælde, hvor den medlemsstat, der fremsender retsdokumentet, er bekendt med, at modtageren kun forstår et andet sprog. I sådanne tilfælde skal denne medlemsstat sørge for, at dokumentet, eller i det mindste de væsentligste dele deraf, bliver oversat til det pågældende sprog.

I henhold til stk. 4 skal et retsdokument ledsages af en følgeskrivelse med nærmere angivelse af, hvordan modtageren kan indhente oplysninger om sine rettigheder og pligter fra den myndighed, dokumentet kommer fra, eller fra andre instanser i den pågældende medlemsstat. Det primære formål er her at beskytte modtageren, og opstår der sproglige problemer, skal følgeskrivelsen oversættes efter reglerne i stk. 3. Det er indres, at der ikke er hjemmel til at forpligte en person til at give møde i en anden medlemsstat.

Selv om der ikke er fastsat specifikke krav til udformningen af de følgeskrivelser, der er omhandlet i stk. 4, er det vigtigt, at der i disse følgeskrivelser i givet fald gøres opmærksom på de konsekvenser, der i henhold til loven i den medlemsstat, retsdokumentet kommer fra, er forbundet med ikke at efterkomme de anvisninger, der er anført i dokumentet. Er modtageren indstævnet til at give møde som tiltalt, bør det i følgeskrivelsen anføres, på hvilke betingelser den pågældende kan bistås af en advokat. Endvidere bør en person, der er indstævnet som vidne eller sagkyndig, i givet fald underrettes om, hvorvidt der kan udbetales forskud til dækning af rejse- og opholdsudgifter, og hvilke satser der gælder herfor.

Stk. 5 bekræfter, at visse bestemmelser i 1959-konventionen og i Benelux-traktaten fortsat gælder for personer, der modtager retsdokumenter i henhold til artikel 5. De relevante bestemmelser i 1959-konventionen og i Benelux-traktaten omhandler den situation, der gør sig gældende for et vidne eller en sagkyndig, som ikke giver møde efter en stævning, udgifter afholdt af vidner eller sagkyndige samt frihed for straf- eller frihedsberøvelse for et vidne, som giver møde efter en stævning fra udlandet.

Artikel 6

Fremsendelse af anmodninger om gensidig retshjælp

I 1959-konventionen er det fastsat, at anmodninger om gensidig retshjælp i de fleste tilfælde skal fremsendes fra et justitsministerium til et andet. Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 53, som er ophævet ved nærværende konventions artikel 2, stk. 2, gav mulighed for direkte fremsendelse mellem judicielle myndigheder. Nærværende konventions artikel 6 træder i stedet for disse bestemmelser og gør direkte kontakt mellem de judicielle myndigheder til et princip, dog med enkelte undtagelser.

I stk. 1 fastsættes det, at medmindre andet er tilladt i henhold til artikel 6, skal anmodninger om gensidig retshjælp samt meddelelser i forbindelse med spontan udveksling af oplysninger som omhandlet i artikel 7 fremsendes direkte mellem de kompetente judicielle myndigheder og tilbagesendes gennem de samme myndigheder. Endvidere fastsættes det i stk. 1, at anmodninger om iværksættelse af retsforfølgning i en anden medlemsstat efter 1959-konventionens artikel 21 og Benelux-traktatens artikel 42 kan fremsendes direkte mellem de kompetente judicielle myndigheder.

En væsentlig nyskabelse i stk. 1 er, at anmodninger ikke kun kan udfærdiges og fremsættes skriftligt, men ligeledes ved hjælp af ethvert middel, som kan frembringe skriftlig dokumentation på en måde, der tillader den modtagende medlemsstat at fastslå ægtheden. Anmodningerne kan bl.a. fremsendes pr. telefax eller e-post, og bestemmelsen er således mere vidtgående end de tilsvarende bestemmelser i konventionen om udlevering mellem Den Europæiske Unions medlemsstater fra 1996, som tillader, at anmodninger om udlevering fremsendes pr. telefax. Det er dog samtidig et krav, at den anmodede medlemsstat kan forvisse sig om, at anmodningen er ægte. Medlemsstaterne skal aftale indbyrdes, præcis hvilke foranstaltninger der bør træffes for at gøre det muligt at fastslå, om en anmodning er ægte, når den fremsendes pr. telefax, e-post eller andre telekommunikationsmidler.

Stk. 1 åbner således mulighed for at fremsende anmodninger ved hjælp af effektive, moderne kommunikationsmidler, men er ikke til hinder for, at medlemsstaterne går endnu videre og aftaler, at anmodninger i visse tilfælde eventuelt kan fremsættes mundtligt. Mundtlige anmodninger vil især kunne accepteres i særligt hastende tilfælde og vil kunne fremsættes på betingelse af, at de hurtigst muligt bekræftes skriftligt.

I henhold til stk. 2 kan anmodninger i særlige tilfælde fremsendes og tilbagesendes mellem centrale myndigheder eller mellem en judiciel myndighed i én medlemsstat og en central myndighed i en anden medlemsstat. Denne løsning blev valgt i erkendelse af, at der kan forekomme tilfælde, hvor det er mere hensigtsmæssigt, at en specifik anmodning behandles af en medlemsstats centrale myndighed, f.eks. når der er tale om komplekse sager eller sager, hvor anmodningen er rettet til mere end én kompetent myndighed i den anmodede medlemsstat.

Ifølge stk. 3 kan Det Forenede Kongerige og Irland erklære, at anmodninger og andre meddelelser vedrørende gensidig retshjælp eller oplysninger, som er omhandlet i artikel 7, skal fremsendes gennem deres respektive centrale myndigheder. Retten til at fremsætte en sådan erklæring blev accepteret, fordi de judicielle myndigheder i Det Forenede Kongerige og i Irland ikke har, eller generelt ikke har, kompetence til at gennemføre anmodninger, der modtages fra judicielle myndigheder eller fra en central myndighed. Såfremt Det Forenede Kongerige eller Irland fremsætter en sådan erklæring, har enhver anden medlemsstat ret til for sit eget vedkommende at påberåbe sig princippet om gensidighed. Andet og tredje punktum i første afsnit af stk. 3 gør det muligt at begrænse erklæringen yderligere. Således kan de to medlemsstater til enhver tid ved en ny erklæring begrænse rækkevidden af deres oprindelige erklæring med henblik på i større udstrækning at tillade direkte fremsendelse. Det Forenede Kongerige og Irland skal gøre dette, når Schengen-gennemførelseskonventionens bestemmelser om gensidig retshjælp får virkning for dem.

I henhold til stk. 4 er det tilladt at fremsende anmodninger gennem Interpol, når der er behov for et hurtigt svar. Henvisningen i stk. 4 til et organ, der er kompetent ifølge bestemmelser vedtaget i medfør af traktaten om Den Europæiske Union, tager primært sigte på at muliggøre fremsendelse af retsanmodninger gennem f.eks. Europol eller gennem et andet organ, der oprettes, f.eks. Eurojust, i det omfang dette organ senere måtte blive kompetent til at varetage en sådan opgave.

Artikel 12 (kontrollerede leverancer), artikel 13 (fælles efterforskningshold) og artikel 14 (diskrete undersøgelser) vedrører områder, hvor de retshåndhavende myndigheder i nogle medlemsstater kan indtage en ledende rolle, hvorimod områderne i andre medlemsstater er direkte underlagt de judicielle myndigheders kontrol. I de tilfælde, der er omhandlet i de pågældende artikler, giver artikel 6, stk. 5, mulighed for, at anmodninger efter de nævnte bestemmelser i givet fald

fremsendes og tilbagesendes direkte mellem en kompetent judiciel myndighed eller en central myndighed i én medlemsstat og en kompetent politi- eller toldmyndighed i en anden medlemsstat. Det fastsættes i stk. 5, at stk. 4 også finder anvendelse på anmodninger, der behandles på denne måde.

Tilsvarende giver stk. 6 mulighed for at fremsende og tilbagesende anmodninger direkte i forbindelse med de i artikel 3, stk. 1, omhandlede administrative sager i de tilfælde, hvor de berørte kompetente myndigheder er en judiciel myndighed eller en central myndighed i den ene medlemsstat og en administrativ myndighed i den anden medlemsstat.

I henhold til stk. 7 kan medlemsstaterne imidlertid erklære, at de ikke vil anvende stk. 5 og/eller stk. 6, eller erklære, at de kun vil anvende den ene af eller begge de to bestemmelser under visse nærmere angivne omstændigheder. Når det har været nødvendigt at gøre det muligt at afgive sådanne erklæringer, skyldes det, at ikke alle medlemsstaterne var sikre på, at de kunne indføre de ordninger, der er omhandlet i stk. 5 og 6, i det mindste ikke den første tid efter konventionens ikrafttræden. For at tage højde for udviklingen fastsættes det, at en erklæring, der er fremsat i henhold til stk. 7, til enhver tid kan trækkes tilbage eller ændres.

Forhandlerne fandt, at de anmodninger og meddelelser, der er omhandlet i henholdsvis stk. 8, litra a), og stk. 8, litra b), første punktum, ikke bør fremsendes af lokale judicielle myndigheder, navnlig fordi det i de fleste medlemsstater er justitsministerierne, der er kompetente i sager vedrørende midlertidig overførelse af frihedsberøvede personer samt med hensyn til videregivelse af oplysninger om straffedomme, som indsamles centralt, inden de videresendes. Fremsendelse af sådanne anmodninger og oplysninger er derfor forbeholdt de centrale myndigheder.

Der er dog indført en undtagelse for anmodninger om oplysninger om straffedomme og påfølgende foranstaltninger, der fremsættes i henhold til artikel 4 i tillægsprotokollen til 1959-konventionen af 17. marts 1978. Med tillægsprotokolens artikel 4 blev der indsat et nyt stykke i 1959-konventionens artikel 22 om den pligt, enhver kontraherende part har til at oplyse en anden kontraherende part om alle de straffedomme og efterfølgende foranstaltninger vedrørende sidstnævnte parts statsborgere, der er indført i strafferegisteret.

Artikel 7

Spontan udveksling af oplysninger

Med artikel 7 erkendes det, at det kan være særdeles hensigtsmæssigt, at en medlemsstat videregiver oplysninger om strafbare forhold, som den er i besiddelse af, til en anden medlemsstat. Hensigten er at skabe et generelt grundlag for udveksling af sådanne oplysninger. Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 46 indeholdt allerede hjemmel for spontan udveksling af oplysninger mellem retshåndhavende myndigheder.

I henhold til stk. 1 kan medlemsstaternes kompetente myndigheder, uden at der foreligger en anmodning om gensidig retshjælp, udveksle oplysninger om strafbare handlinger og overtrædelser af administrative bestemmelser som omhandlet i artikel 3. Det bemærkes, at bestemmelsen er fakultativ og ikke indebærer nogen forpligtelse for medlemsstaterne, og at det udtrykkeligt fastsættes, at denne form for udveksling af oplysninger foretages i det omfang, der er hjemmel hertil i medlemsstaternes nationale ret.

Ifølge stk. 2 kan der fastsættes betingelser for, hvordan oplysninger, som videregives i henhold til artikel 7, må anvendes, og det fastsættes i stk. 3, at den modtagende myndighed i så fald er bundet af disse betingelser. I sådanne tilfælde finder bestemmelserne om beskyttelse af personoplysninger i artikel 23, stk. 1 og 2, ikke anvendelse, i det omfang der er tale om sammenfald.

AFSNIT II

ANMODNINGER OM VISSE SÆRLIGE FORMER FOR GENSIDIG RETSHJÆLP

Artikel 8

Tilbagelevering

Med artikel 8 indføres der nye retningslinjer for, hvordan der kan fremsættes anmodninger om gensidig retshjælp med henblik på at stille genstande, der er erhvervet uretmæssigt, f.eks. tyvekoster, til rådighed for den anmodende medlemsstat, så den kan tilbagelevere dem til den retmæssige ejer. I henhold til stk. 1 har den anmodede medlemsstat mulighed for, men ikke pligt til at efterkomme en sådan anmodning. Den anmodede medlemsstat kan f.eks. afslå at efterkomme en sådan anmodning, hvis genstanden i denne medlemsstat er beslaglagt som bevismateriale. Stk. 1 har ikke til formål at ændre de nationale lovbestemmelser om konfiskation. Det bemærkes desuden, at stk. 1 bygger på den forudsætning, at bestemmelsen kun finder anvendelse, hvis der ikke er tvivl om, hvem der er genstandens retmæssige ejer. Endvidere finder bestemmelsen anvendelse, »uden at godtroende tredjemands rettigheder berøres«. Hermed sikres det, at retmæssige krav vedrørende den berørte genstand beskyttes fuldt ud.

Ifølge 1959-konventionens artikel 6, stk. 2, og Benelux-traktatens artikel 29, stk. 2, er det muligt at give afkald på tilbagesendelse af ejendele, der er udleveret i forbindelse med udførelsen af en anmodning. Efter artikel 8, stk. 2, kan en medlemsstat give afkald på tilbagesendelse med henblik på tilbagelevering af genstandene til den retmæssige ejer. Som det er tilfældet i stk. 1, forudsættes det, at der ikke er tvivl om, hvem der er den retmæssige ejer. Også stk. 2 finder anvendelse, uden at godtroende tredjemands rettigheder berøres.

Stk. 3 supplerer stk. 2, idet det i stk. 3 fastsættes, at den anmodede medlemsstat er afskåret fra at påberåbe sig panteret eller regresret, som den i medfør af sin skatte- eller toldlovgivning måtte have for så vidt angår en overdraget genstand, hvis den formelt har givet afkald på tilbagesendelse, inden genstanden blev overdraget i henhold til stk. 2. I slutningen af artikel 8 fastsættes det dog også, at afkald på tilbagesendelse som omhandlet i stk. 2 ikke er til hinder for, at den anmodede medlemsstat opkræver skatter eller afgifter, som den retmæssige ejer måtte skyldte.

Artikel 9

Midlertidig overførelse af frihedsberøvede personer med henblik på efterforskning

I henhold til 1959-konventionens artikel 11 kan en person, som er frihedsberøvet i en anmodet stat, og hvis personlige fremmøde som vidne eller med henblik på konfrontation ønskes af en anmodende stat, overføres til den anmodende stat. Nærværende konventions artikel 9 supplerer bestemmelsen i nævnte artikel 11, idet den giver en medlemsstat mulighed for at træffe foranstaltninger med henblik på midlertidigt at overføre en person, som er frihedsberøvet på dens eget område, til en anden medlemsstat i forbindelse med en efterforskning, der foretages på foranledning af den medlemsstat, hvor den pågældende er frihedsberøvet. Med stk. 1 gøres overførelsen af den frihedsberøvede person efter artikel 9 betinget af, at der er indgået aftale herom mellem de kompetente myndigheder i henholdsvis den anmodende og den anmodede medlemsstat. I henhold til stk. 2 skal de nærmere vilkår for overførelsen fastsættes i denne aftale, ligesom det af aftalen skal fremgå, hvornår den pågældende skal sendes tilbage.

Med stk. 3 tages der hensyn til, at det i en medlemsstat kan være et krav, at den pågældende giver sit samtykke til overførelsen; er et sådant samtykke påkrævet, skal der omgæende fremlægges en samtykkeerklæring for den anmodede medlemsstat. Stk. 3 skal ses i sammenhæng med stk. 6.

Stk. 4 skal sikre, at den periode, som tilbringes i forvaring i den anmodede medlemsstat i forbindelse med overførelsen, trækkes fra den periode, som den overførte person skal tilbringe i forvaring i den anmodende medlemsstat.

I henhold til stk. 5 finder artikel 9 anvendelse med forbehold af visse bestemmelser i 1959-konventionen. De pågældende bestemmelser omhandler transitforanstaltninger i forbindelse med overførelse af frihedsberøvede personer, sikring af at de overførte personer forbliver i forvaring, straffrihed for tidligere begåede lovovertrædelser og refusion af udgifter. Når der ikke henvises til Benelux-traktaten, skyldes det den generelle regel om, at bestemmelserne i Benelux-traktaten gælder fuldt ud, medmindre andet er fastsat i nærværende konvention.

Efter stk. 6 kan en medlemsstat erklære, at den, for så vidt angår anvendelsen af artikel 9, altid vil kræve samtykke fra den berørte person, eller at den vil kræve dette samtykke på visse nærmere angivne betingelser.

Artikel 10

Afhøring ved hjælp af videokonference

Udviklingen af ny teknologi har gjort det muligt for en person i ét land at kommunikere med en person i et andet land gennem en direkte videoforbindelse. Artikel 10 skal danne grundlag for og lette brugen af denne fremgangsmåde med henblik på at overvinde de problemer, der kan opstå i straffesager, hvis en person opholder sig i én medlemsstat og den pågældendes tilstedeværelse under en afhøring i en anden medlemsstat ikke er hensigtsmæssig eller ikke er mulig. Artiklen fastsætter navnlig regler for anmodninger om og gennemførelse af afhøringer ved hjælp af videokonference. Artiklen gælder generelt for afhøring af sagkyndige og vidner, men kan under særlige omstændigheder, der er nævnt i stk. 9, også finde anvendelse ved afhøring af en tiltalt.

I stk. 1 fastslås det princip, at en medlemsstat kan fremsætte anmodning om afhøring ved hjælp af videokonference af en person, der opholder sig i en anden medlemsstat. En sådan anmodning kan fremsættes, hvis de judicielle myndigheder i den anmodende medlemsstat kræver, at den pågældende person afhøres som vidne eller sagkyndig, og det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt for vedkommende at begive sig til den pågældende medlemsstat for at blive afhørt. Udtrykket »ikke hensigtsmæssigt« kan f.eks. dække tilfælde, hvor vidnet er særlig ungt eller særlig gammelt eller svækket af sygdom; udtrykket »ikke muligt« kan f.eks. være situationer, hvor vidnet ville blive bragt i alvorlig fare ved at møde personligt frem i den anmodende medlemsstat.

Efter stk. 2 er den anmodede medlemsstat forpligtet til at efterkomme en anmodning om afhøring ved hjælp af videokonference, forudsat at en sådan afhøring på grund af sagens nærmere omstændigheder ikke strider mod dens grundlæggende retsprincipper, og forudsat at den råder over de tekniske hjælpemidler, der gør det muligt at foretage afhøringen. I den forbindelse indebærer udtrykket »dens grundlæggende retsprincipper«, at en anmodning ikke må afslås alene med den begrundelse, at der i den anmodede medlemsstats nationale ret ikke er hjemmel til at afhøre vidner og sagkyndige ved hjælp af videokonference, eller at en eller flere nærmere betingelser i national ret vedrørende afhøring ved hjælp af videokonference ikke er opfyldt. Såfremt den anmodede medlemsstat ikke råder over de nødvendige tekniske hjælpemidler, kan den anmodende medlemsstat efter aftale med den anmodede medlemsstat stille passende udstyr til rådighed, så afhøringen kan finde sted.

Stk. 3 omhandler de oplysninger, der skal ledsage anmodninger, som er fremsat i henhold til artikel 10, og indeholder bl.a. et krav om, at det i anmodningen begrundes, hvorfor det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt for den person, anmodningen vedrører, at være til stede ved afhøringen i den anmodende

medlemsstat. Selv om den anmodende medlemsstat skal begrunde sin anmodning, tilkommer det alene denne medlemsstat at vurdere sagens nærmere omstændigheder.

I stk. 4 fastsættes det, at den anmodede medlemsstats judicielle myndighed skal indkalde den person, der skal afhøres. Bestemmelsen skal garantere, at der kan træffes passende foranstaltninger for at sikre, at den pågældende møder frem til afhøring. Dette udgør en undtagelse fra artikel 4 og 5. I modsætning til, hvad der er fastsat i stk. 9 om afhøring af en tiltalt, kræves det ikke, at et vidne eller en sagkyndig giver sit samtykke til at blive afhørt ved hjælp af videokonference.

De regler, som skal overholdes, når der foretages afhøring ved hjælp af videokonference, er fastlagt i stk. 5. I litra a) er det således fastsat, at en repræsentant for den anmodede medlemsstats judicielle myndighed skal overvære afhøringen og om nødvendigt gribe ind bl.a. med henblik på at sikre, at denne medlemsstats grundlæggende retsprincipper ikke tilsidesættes under afhøringen. På grundlag af dette litra sammenholdt med artikel 4 og artikel 10, stk. 5, litra c), kan den anmodende medlemsstat eksempelvis anmode om, at den person, der skal afhøres, bistås af en advokat under afhøringen.

I henhold til litra b) skal de relevante kompetente myndigheder i givet fald aftale de foranstaltninger, der skal træffes for at beskytte den person, der skal afhøres. Disse foranstaltninger kan indebære anvendelse af alle den anmodende medlemsstats gældende lovbestemmelser om beskyttelse af personer, der skal afhøres.

Det følger af litra c), at afhøringen skal foretages direkte af eller under ledelse af den anmodende medlemsstats judicielle myndigheder i overensstemmelse med denne medlemsstats nationale ret. Med forbehold af litra e), må den person, der skal afhøres ved hjælp af videokonference, ikke have færre rettigheder end dem, den pågældende ville have, hvis afhøringen fandt sted i den anmodende medlemsstat.

Endvidere skal den anmodede medlemsstat i henhold til litra d) sørge for, at den person, der skal afhøres, bistås af en tolk, såfremt dette er nødvendigt, og såfremt den anmodende medlemsstat eller den pågældende person anmoder derom.

Litra e) indeholder en beskyttelsesklausul, hvorefter den pågældende kan påberåbe sig enhver ret til at nægte at afgive forklaring, som vedkommende måtte have i henhold til enten den anmodende eller den anmodede medlemsstats nationale ret. Såfremt den pågældende påberåber sig en sådan ret, påhviler det den judicielle myndighed, der foretager afhøringen, at bestemme denne ret, naturligvis med behørig respekt for den anmodede medlemsstats judicielle myndigheds pligt til at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at afhøringen foregår i overensstemmelse med dens grundlæggende retsprincipper. De berørte judicielle myndigheder bør rådføre sig med hinanden, såfremt en person påberåber sig ret til at nægte at udtale sig under en afhøring.

I henhold til stk. 6 skal repræsentanten for den anmodede medlemsstats judicielle myndighed udfærdige et referat af den afhøring, der er foretaget ved hjælp af videokonference, og fremsende det til den anmodende medlemsstat. Det fastsættes i stk. 6, hvilke oplysninger der skal medtages i referatet. De vedrører ikke indholdet af afhøringen. Det bemærkes ligeledes, at de berørte medlemsstater — under hensyn til behovet for at beskytte de berørte personer, herunder andre medvirkende i den anmodede medlemsstat end den person, der skal afhøres — i overensstemmelse med deres nationale ret kan aftale særlige forholdsregler vedrørende referatet. På baggrund af en sådan aftale kan der f.eks. blive tale om, at navnene på visse personer, der var til stede under afhøringen i den anmodede medlemsstat, ikke angives i referatet, men at deres stilling nævnes, hvis det er relevant.

I betragtning af de betydelige omkostninger, der kan blive tale om, fastsættes det i stk. 7, at den anmodende medlemsstat refunderer nogle af de udgifter, som den anmodede medlemsstat pådrager sig i forbindelse med en afhøring ved hjælp af videokonference. Den anmodede medlemsstat kan dog give afkald på at få refunderet alle eller nogle af disse udgifter.

I stk. 8 fastsættes det, at såfremt en person under en afhøring ved hjælp af videokonference nægter at afgive forklaring eller afgiver falsk forklaring, skal den medlemsstat, hvor den pågældende afhøres, kunne behandle denne person på samme måde, som hvis den pågældende gav møde under en afhøring, der blev foretaget som led i dens egne nationale retssager. Dette skyldes, at pligten til at vidne under en afhøring ved hjælp af videokonference ifølge stk. 8 afgøres efter den anmodede medlemsstats ret. Stk. 8 tager navnlig sigte på at sikre, at et vidne, som ikke efterkommer en pligt til at afgive forklaring, drages til ansvar for sine handlinger på samme måde som i en national retssag, hvor der ikke anvendes videokonference.

Indtræffer de problemer, som er nævnt i stk. 8, kan den anmodende og den anmodede medlemsstat indbyrdes drøfte, hvorledes bestemmelsen skal anvendes. Dette vil normalt indebære, at den myndighed i den anmodende medlemsstat, der foretager afhøringen, straks giver myndigheden i den anmodede medlemsstat de oplysninger, der er nødvendige for, at den anmodede medlemsstat kan træffe passende foranstaltninger over for vidnet eller den sagkyndige.

I henhold til stk. 9 kan medlemsstaterne vælge også at anvende artikel 10 ved afhøring af en tiltalt ved hjælp af videokonference. Det står de enkelte medlemsstater fuldstændig frit, om de vil imødekomme anmodninger om sådanne afhøringer. En medlemsstat kan afgive en generel erklæring om, at den ikke imødekommer sådanne anmodninger, og kan senere trække en sådan erklæring tilbage.

De berørte medlemsstater skal udtrykkeligt aftale at foretage afhøring af en tiltalt ved hjælp af videokonference og skal samtidig aftale, hvilke foranstaltninger der skal træffes i den forbindelse. Disse foranstaltninger iværksættes i overensstemmelse med medlemsstaternes nationale ret og med den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og andre relevante internationale instrumenter.

For at beskytte den tiltalte skal denne i hvert enkelt tilfælde give sit samtykke inden afhøringen. Eftersom en tiltalts stilling i sagens natur er forskellig fra et vidnes eller en sagkyndigs, fastsættes det endvidere, at Rådet skal fastsætte de bestemmelser, der måtte være nødvendige for at beskytte tiltaltes rettigheder. Fastsættelsen af sådanne bestemmelser er dog ikke nogen forudsætning for, at stk. 9 kan finde anvendelse.

Artikel 11

Afhøring af vidner og sagkyndige ved hjælp af telefonkonference

Afhøringer ved hjælp af telefonkonference udgør endnu et område, hvor der kan gøres brug af telekommunikationsmidler i forbindelse med gensidig retshjælp. Denne form for afhøring kan være særlig praktisk i situationer, hvor der f.eks. er brug for en forklaring om et rutinespørgsmål fra et vidne. Endvidere er det forholdsvis nemt og billigt at foranstalte og foretage sådanne afhøringer.

I artikel 11 fastlægges de retningslinjer, som gælder for medlemsstaterne i forbindelse med anmodninger om afhøring ved hjælp af telefonkonference. Det bemærkes dog, at artikel 11 på ingen måde har til formål at anfægte den praksis, der findes i nogle medlemsstater, hvorefter en person kan afhøres som vidne pr. telefon fra udlandet, eventuelt i en konsulær repræsentation, uden bistand fra den medlemsstat, hvor den pågældende opholder sig.

Det overordnede sigte med artikel 11 er at fastlægge en generel ramme for anmodninger om afhøring ved hjælp af telefonkonference, som i nogen grad adskiller sig fra den ramme, der i artikel 10 er fastlagt for afhøring ved hjælp af videokonference. I den forbindelse er det navnlig værd at bemærke, at der ifølge artikel 11, stk. 2, kun kan foretages afhøring ved hjælp af telekonference, såfremt vidnet eller den sagkyndige indvilliger heri. Det har derfor ikke været nødvendigt at anføre det tilfælde, at det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt for den person, der skal afhøres, at møde personligt frem ved en afhøring.

I henhold til stk. 1 kan der anmodes om bistand til at foretage afhøring ved hjælp af telefonkonference, hvis en person, der skal afhøres som vidne eller sagkyndig i en medlemsstat, befinder sig i en anden medlemsstat. En sådan anmodning er

omfattet af artikel 11, hvis afhøringen foretages af de judicielle myndigheder i den anmodende medlemsstat, og der i denne medlemsstats nationale ret er hjemmel til at fremsætte sådanne anmodninger.

I stk. 2 fastsættes det som en betingelse, at den person, der skal afhøres, giver sit samtykke, når der fremsættes anmodning om afhøring ved hjælp af telefonkonference.

I henhold til stk. 3 er den anmodede medlemsstat forpligtet til at imødekomme anmodningen, forudsat at dette ikke strider mod dens grundlæggende retsprincipper (se bemærkningerne vedrørende udtrykket »dens grundlæggende retsprincipper« i forbindelse med artikel 10). I henhold til stk. 5 kan den anmodede medlemsstat dog for så vidt angår den praktiske tilrettelæggelse af afhøringen kræve, at bestemmelserne i artikel 10, stk. 5 og 8, finder anvendelse i forbindelse med afhøringen, i det omfang de er relevante. Artikel 10, stk. 7, finder automatisk anvendelse, medmindre de berørte medlemsstater aftaler andet.

Artikel 12

Kontrollerede leverancer

Artikel 12 har til formål at tilvejebringe en ramme for medlemsstaternes samarbejde om kontrollerede leverancer. Der er tale om en teknik, som har vist sig at være et meget effektivt middel til bekæmpelse af ulovlig narkotikahandel og andre former for grov kriminalitet. Artikel 12 har et bredere sigte end Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 73, som også omhandlede kontrollerede leverancer, da artikel 12 ikke kun vedrører kontrollerede leverancer i forbindelse med ulovlig narkotikahandel. Det bemærkes, at Europol har udarbejdet en europæisk håndbog om kontrollerede leverancer, som indeholder nærmere oplysninger om, hvordan sådanne leverancer foregår.

Konventionen indeholder ikke nogen specifik definition af »kontrollerede leverancer«, og udtrykket bør fortolkes i overensstemmelse med national ret og praksis. Artiklen finder f.eks. anvendelse, hvis den ulovlige forsendelse med de berørte medlemsstaters samtykke er blevet standset og har fået tilladelse til at fortsætte med det oprindelige indhold intakt eller fjernet eller helt eller delvis udskiftet.

Stk. 1 indebærer, at hver medlemsstat er forpligtet til at vedtage bestemmelser, der sikrer, at den, såfremt en anden medlemsstat anmoder derom, kan tillade kontrollerede leverancer på sit område som led i en strafferetlig efterforskning af strafbare handlinger, som kan medføre udlevering. Spørgsmålet om, hvilke strafbare handlinger der kan medføre udlevering på unionsplan, blev behandlet i konventionen om udlevering mellem Den Europæiske Unions medlemsstater fra 1996. I

henhold til artikel 2 i nævnte konvention er en strafbar handling, som kan medføre udlevering, en forbrydelse, som efter lovgivningen i den anmodende medlemsstat kan medføre en frihedsstraf eller sikkerhedsforanstaltning af en varighed på mindst 12 måneder og efter lovgivningen i den anmodede medlemsstat en frihedsstraf eller sikkerhedsforanstaltning af en varighed på mindst seks måneder.

I stk. 2 fastsættes det, at det er den anmodede medlemsstat, der ved en beslutning afgør, om en kontrolleret leverance skal finde sted på dens område. Disse beslutninger skal træffes i hvert enkelt tilfælde og skal træffes i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i den anmodede medlemsstat.

Selv om de praktiske foranstaltninger, der skal træffes i forbindelse med kontrollerede leverancer, nødvendiggør tæt kontakt og samarbejde mellem de berørte medlemsstaters kompetente instanser og myndigheder, fastslås det klart i stk. 3 som en undtagelse fra artikel 4, stk. 1, at sådanne leverancer skal finde sted efter procedurerne i den anmodede medlemsstat. Endvidere fastsættes det, at det er denne medlemsstats kompetente myndigheder, der skal handle samt styre og kontrollere de operationer, der måtte være behov for.

Artikel 13

Fælles efterforskningshold

Erfaringerne har vist, at når en medlemsstat foretager efterforskning af sager vedrørende grænseoverskridende kriminalitet, især i forbindelse med organiseret kriminalitet, kan det være gavnligt for efterforskningen, at repræsentanter for de judicielle myndigheder og andet relevant personale fra en anden medlemsstat, hvor der er forbindelse til de pågældende strafbare handlinger, deltager i efterforskningen. Betydningen af operativt samarbejde mellem de kompetente judicielle myndigheder er udtrykkeligt understreget i artikel 30 i traktaten om Den Europæiske Union.

En af hindringerne for fælles efterforskningshold har været, at der ikke findes en specifik ramme for oprettelse af sådanne hold og for deres virksomhed. På den baggrund blev det besluttet, at de relevante spørgsmål skulle behandles i konventionen. I artikel 13 fastlægges betingelserne for, hvordan fælles efterforskningshold skal oprettes, og hvordan de skal udføre deres opgaver.

Stk. 1 indeholder de grundlæggende regler for oprettelse af fælles efterforskningshold. For at et sådant hold kan oprettes, skal der først indgås en aftale mellem de berørte medlemsstaters kompetente myndigheder. Der fastsættes ikke nogen øvre grænse for, hvor mange medlemsstater der kan deltage.

I henhold til aftalen får det fælles efterforskningshold tildelt en særlig opgave, som består i at foretage strafferetlig efterforskning i en eller flere af de deltagende medlemsstater.

Endvidere skal det fælles efterforskningshold operere i et nærmere angivet tidsrum, der kan forlænges efter fælles overenskomst. I aftalen angives det endvidere, hvilke personer det fælles efterforskningshold skal bestå af. Selv om hovedparten af disse personer sandsynligvis vil være polititjenestemænd, vil disse hold i mange tilfælde også omfatte repræsentanter for anklagemyndigheden, dommere eller andre personer. Når der er indgået aftale om oprettelse af et fælles efterforskningshold, oprettes dette normalt i den medlemsstat, hvor den væsentligste del af efterforskningen formodes at skulle finde sted. Medlemsstaterne bør også tage omkostningerne i betragtning, herunder dagpenge til holdets medlemmer.

I stk. 3 fastsættes det, at efterforskningsholdet skal ledes af en repræsentant for den kompetente myndighed, der deltager i den strafferetlige efterforskning på vegne af den medlemsstat, hvor holdet opererer. Dette betyder navnlig, at ledelsen af det fælles efterforskningshold skifter, såfremt holdet med henblik på løsningen af de specifikt tildelte opgaver foretager efterforskning i mere end én medlemsstat. Det fælles efterforskningsholds leder skal handle inden for rammerne af de krav, der er fastsat i national ret i den pågældendes egen medlemsstat. Det fælles efterforskningshold er desuden forpligtet til fuldt ud at overholde national ret i den medlemsstat, hvor det opererer. Lederen skal med jævne mellemrum give instrukser til det fælles efterforskningsholds øvrige medlemmer, som skal udføre disse instrukser under hensyn til de betingelser, der er fastsat i aftalen om holdets oprettelse.

Et fælles efterforskningsholds medlemmer, som ikke opererer i deres egen medlemsstat (udlånte medlemmer), har i henhold til stk. 5 ret til at være til stede, når der gennemføres efterforskningsmæssige foranstaltninger i den medlemsstat, hvor holdet opererer. Det fælles efterforskningsholds leder kan dog af særlige grunde i overensstemmelse med national ret i den medlemsstat, hvor holdet opererer, træffe anden afgørelse. Udtrykket »særlige grunde« er ikke defineret i denne sammenhæng, men kan udlægges således, at det f.eks. omfatter situationer, hvor der skal indhentes vidneforklaringer i sager vedrørende seksualforbrydelser, især hvis ofrene er børn. En afgørelse om at udelukke et udlånt medlem fra at være til stede må ikke alene være baseret på, at den pågældende er udlænding. I visse tilfælde kan operative hensyn begrunde en sådan afgørelse.

I henhold til stk. 6 kan udlånte medlemmer gennemføre efterforskningsmæssige foranstaltninger i den medlemsstat, hvor det fælles efterforskningshold opererer, når det sker i overensstemmelse med den pågældende medlemsstats nationale ret, på grundlag af instrukser fra holdets leder og efter godkendelse fra de kompetente myndigheder i både den medlemsstat, hvor holdet opererer, og den medlemsstat, der har udlånt medlemmet. En sådan godkendelse kan være indeholdt i aftalen om oprettelse af det fælles efterforskningshold eller kan gives senere. Godkendelsen kan gælde generelt eller være begrænset til specifikke tilfælde eller omstændigheder.

En af de væsentligste nyskabelser i artikel 13 findes i stk. 7. I henhold til dette stykke kan et udlånt medlem anmode myndighederne i sin egen medlemsstat om at træffe foranstaltninger, som det fælles efterforskningshold finder påkrævet.

Det vil i sådanne tilfælde ikke være nødvendigt for den medlemsstat, hvor det fælles efterforskningshold opererer, at fremsætte en anmodning om retshjælp, og de pågældende foranstaltninger vurderes i den berørte medlemsstat på samme måde, som hvis der var blevet anmodet om dem i forbindelse med en national efterforskning.

Stk. 8 vedrører en situation, hvor der er behov for bistand fra en medlemsstat som ikke har deltaget i oprettelsen af det fælles efterforskningshold eller fra et tredjeland. I sådanne tilfælde fremsættes anmodningen om bistand af den medlemsstat, hvor det fælles efterforskningshold opererer, i overensstemmelse med almindeligt gældende regler.

Stk. 9 skal lette efterforskningsholdets arbejde ved at give et udlånt medlem mulighed for at give det fælles efterforskningshold oplysninger, som er tilgængelige i den pågældendes egen medlemsstat, og som er relevante for den efterforskning, holdet foretager. Dette er dog kun muligt, hvis det kan ske inden for rammerne af den nationale ret i den medlemsstat, der har udlånt medlemmet, og inden for dette medlems beføjelser.

Stk. 10 omhandler betingelserne for at anvende oplysninger, som et medlem eller et udlånt medlem af et fælles efterforskningshold retmæssigt er kommet i besiddelse af, når de pågældende oplysninger ikke på anden måde ville være tilgængelige for de berørte medlemsstats kompetente myndigheder.

I forbindelse med affattelsen af stk. 10 gjorde den irske delegation gældende, at såfremt de pågældende oplysninger vedrører et frivilligt vidneudsagn, som er givet udelukkende med henblik på de formål, der lå til grund for oprettelsen af det fælles efterforskningshold, bør anvendelse af oplysningerne til andre formål være betinget af vidnets samtykke, medmindre der foreligger en umiddelbar, alvorlig trussel mod den offentlige sikkerhed som omhandlet i litra c). Selv om der ikke er fastlagt klare retningslinjer i teksten på dette punkt, vil det være i overensstemmelse med den tankegang, der ligger til grund for artiklen, at sådanne spørgsmål drøftes af de medlemsstater, der har oprettet det fælles efterforskningshold, og at vidnets tilladelse i givet fald indhentes.

Stk. 11 sikrer, at artikel 13 ikke berører eventuelle andre eksisterende bestemmelser eller ordninger om oprettelse af fælles efterforskningshold og om sådanne holds operationer.

Stk. 12 giver de medlemsstater, der har oprettet et fælles efterforskningshold, mulighed for at aftale, at andre personer end repræsentanter for deres kompetente myndigheder kan deltage i holdets arbejde. For konventionens forfattere var tanken med denne bestemmelse, at et fælles efterforskningshold kunne modtage supplerende bistand eller sagkundskab fra relevante personer fra andre stater eller fra internationale

organisationer. Det bemærkes i den forbindelse, at der udtrykkeligt tales om repræsentanter fra organer, der er oprettet i medfør af traktaten om Den Europæiske Union. Det kunne f.eks. være et organ som Europol eller et organ, der oprettes, f.eks. Eurojust, i det omfang de ansatte dér senere måtte få kompetence til at deltage i sådanne hold.

Det kan også overvejes at lade tjenestemænd fra Kommissionen (OLAF) deltage som »andre end repræsentanter for de kompetente myndigheder i de medlemsstater, der opretter det fælles efterforskningshold«.

Personer, der har ret til at deltage i et fælles efterforskningsholds arbejde i henhold til stk. 12, vil primært få tildelt en rolle som bisidder eller rådgiver og har ikke lov til at varetage funktioner, som påhviler medlemmer eller udlånte medlemmer af holdet, og har heller ikke lov til at anvende de oplysninger, der er omhandlet i stk. 10, medmindre dette er tilladt i henhold til aftalen mellem de berørte medlemsstater.

Artikel 14

Diskrete undersøgelser

Selv om en diskret undersøgelse i forbindelse med en strafbar handling kan foretages på forskellig måde, omhandler denne artikel kun sådanne diskrete undersøgelser, som foretages af embedsmænd, der arbejder under skjult eller falsk identitet. Sådanne embedsmænd betegnes almindeligvis som undercover-agenter. De skal være særlig uddannet og kan navnlig benyttes til at infiltrere et kriminelt netværk med henblik på at fremskaffe oplysninger eller identificere og anholde medlemmer af netværket.

I henhold til artikel 14 kan der anmodes om bistand, således at en undercover-agent kan operere i den anmodede medlemsstat, eller der kan anmodes om, at den anmodede medlemsstat sender en undercover-agent til den anmodende medlemsstat. Endvidere kan den anmodede medlemsstat anmodes om at stille en undercover-agent til rådighed, for at han kan foretage en diskret undersøgelse på dens eget område.

Det fremgår af affattelsen af stk. 1, at bestemmelsen er fleksibel, og det præciseres, at den anmodende og den anmodede medlemsstat skal være enige, for at en undercover-agent kan indsættes i forbindelse med en bestemt sag. På grund af denne fleksibilitet blev det ikke — således som det er tilfældet i artikel 12 — anset for nødvendigt at begrænse de undersøgelser, der kan anmodes om bistand til i henhold til artikel 14, til kun at omfatte undersøgelser vedrørende strafbare handlinger, der kan medføre udlevering.

I henhold til stk. 2 er det den anmodede medlemsstats kompetente myndigheder, der skal tage stilling til en anmodning om diskrete undersøgelser. Imødekommes anmodningen, skal de berørte medlemsstater i henhold til dette stykke aftale en række forhold, herunder undersøgelsens varighed og de nærmere vilkår, der skal gælde for undersøgelsen, under behørigt hensyn til deres nationale ret og procedurer.

Stk. 3 er formuleret bredt for at give medlemsstaterne den fleksibilitet, de må formodes at have behov for i forbindelse med diskrete undersøgelser. Det fastsættes, at de diskrete undersøgelser som en undtagelse fra artikel 4, stk. 1, skal gennemføres i overensstemmelse med national ret og nationale procedurer i den medlemsstat, på hvis område de foregår. De berørte medlemsstater skal samarbejde om forberedelsen og overvågningen af undersøgelserne, herunder om spørgsmål vedrørende sikkerheden for de medvirkende embedsmænd.

Medlemsstaterne kan beslutte ikke at anvende artikel 14 og skal i så fald afgive en erklæring herom i henhold til stk. 4. En sådan erklæring kan senere trækkes tilbage.

Artikel 15

Strafferetligt ansvar

Artikel 15 indeholder bestemmelser om strafferetligt ansvar for strafbare handlinger begået af eller mod embedsmænd fra en medlemsstat, mens de udfører opgaver på en anden medlemsstats område i medfør af artikel 12, 13 og 14. Det fastsættes, at sådanne embedsmænd i den henseende skal sidestilles med embedsmænd i den medlemsstat, hvor de strafbare handlinger er begået. Artiklen er udformet på grundlag af Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 42.

Artikel 16

Civilretligt ansvar

Artikel 16 har til formål at fastlægge retningslinjerne for udbetaling af erstatning for skader, der forvoldes i forbindelse med opgaver, som udføres af en medlemsstats embedsmænd på en anden medlemsstats område i medfør af artikel 12, 13 og 14. Den er udformet på grundlag af Schengen-gennemførelseskonventionens artikel 43.

Den grundlæggende regel er, at en medlemsstat er ansvarlig for enhver skade, der forvoldes af dens embedsmænd under sådanne operationer. Dog skal den medlemsstat, på hvis område skaden er forvoldt, i første omgang udbetale erstatning for en sådan skade på samme måde, som hvis den var forvoldt af dens egne embedsmænd. Den anden medlemsstat skal derefter godtgøre hele den erstatning, som er udbetalt til skadelidte eller til personer, der har fremsat erstatningskrav på deres vegne. Bortset fra denne godtgørelse og de erstatningskrav, der måtte gøres gældende over for tredjemand, f.eks. de embedsmænd, der udførte operationerne, kan den medlemsstat, på hvis område skaden er forvoldt, ikke gøre krav på yderligere godtgørelser.

AFSNIT III

AFLYTNING AF TELEKOMMUNIKATION

GENEREL INDLEDNING OG TEKNISKE BEMÆRKNINGER

Det er første gang, spørgsmålet om international aflytning af telekommunikation behandles i forbindelse med en multilateral konvention om gensidig retshjælp i straffesager, eller i hvert fald første gang, en sådan konvention indholder specifikke bestemmelser herom. Konventionen behandler ikke kun de traditionelle aspekter af aflytning af telekommunikation, men tager også hensyn til den seneste udvikling; i øvrigt er bestemmelserne affattet forholdsvis generelt for, så vidt det er muligt, at sikre, at de er tilstrækkelig rummelige i forhold til den fremtidige udvikling.

Ganske vist har 1959-konventionens artikel 1, stk. 1, givet medlemsstaterne mulighed for at udvikle en praksis på dette område, navnlig på grundlag af Europarådets rekommandation nr. R (85) 10. Alligevel fandt Rådet, at tiden var inde til at vedtage specifikke bestemmelser herom, navnlig fordi ikke alle medlemsstaterne synes at anerkende nævnte artikel 1, stk. 1, som relevant retsgrundlag for at imødekomme en anmodning om aflytning af telekommunikation.

Telekommunikationsteknologien har inden for de seneste ti år udviklet sig betydeligt, især for så vidt angår mobil telekommunikation, og lovovertredere anvender i vidt omfang mobiltelefoner i forbindelse med deres strafbare virksomhed.

Som følge af manglende specifikke internationale aftaler har samarbejdet beroet på de enkelte medlemsstaters velvillige indstilling, men medlemsstaternes praksis er temmelig uensartet, og dette har vanskeliggjort de retshåndhævende myndigheders arbejde.

Udarbejdelsen af artikel 17-21 gav anledning til meget langvarige drøftelser, hvilket navnlig skyldes to faktorer:

- for det første har det i spørgsmålet om aflytning af telekommunikation været nødvendigt at finde en hårfin balance mellem hensynet til den strafferetlige efterforsknings effektivitet og respekten for den enkeltes rettigheder
- for det andet er der med den moderne teknologi opstået nye situationer, som bør afgrænses juridisk.

Under forhandlingerne blev der navnlig taget hensyn til følgende situationer:

- på den ene side kan det hænde, at en stat ikke længere teknisk er i stand til at foretage direkte aflytning af telekommunikation, der afsendes eller modtages fra dens eget område (litra a) nedenfor)

- på den anden side kan det hænde, at en stat i fremtiden på egne (eller på en anden stats) vegne teknisk set kan foretage aflytning af telekommunikation, der afsendes eller modtages fra en anden stats område, uden at skulle anmode denne stat om bistand (litra b) nedenfor).

- a) For at aflytte telekommunikation, som overføres ved hjælp af satellit (og på et eller andet tidspunkt utvivlsomt også ved hjælp af andre former for teknologi) er det, uanset hvor den aflyttede person befinder sig, kun nødvendigt at gennemføre en enkelt operation via en teknisk installation, en såkaldt »gateway-station«. Takket være denne station kan der etableres forbindelse til satellitterne, hvorved telekommunikationsudstyr kan anvendes inden for meget store geografiske områder. Dette har som potentiel virkning, at en stat, hvis område befinder sig inden for satellittens dækningsområde, men som ikke råder over en gateway-station, teknisk set er ude af stand til at foretage direkte aflytning af telekommunikation, der overføres eller modtages fra dens eget område ved hjælp af en telefonforbindelse via satellit.

Der er dog to muligheder for alligevel at foretage en sådan aflytning:

- den berørte stat kan, hver gang den ønsker at foretage aflytning, anmode den stat, på hvis område gateway-stationen befinder sig, om assistance
- operatøren opretter en fjerntilslutning til gateway-stationen, en slags »fjernbetjening«. Denne fjernbetjening giver et land mulighed for på afstand at sende en aflytningsordre til en gateway-station, der befinder sig uden for dens eget område. Fjernbetjeningen kan overlades til det eller de selskaber (i konventionen benævnt »tjenesteudbydere«), som leverer telekommunikationstjenester via satellit på de enkelte staters område, mod at disse selskaber forpligter sig til at udføre de kompetente myndigheders lovlige aflytningsordrer.

Det er teknisk muligt at begrænse disse fjernbetjening, så de kun kan anvendes i forbindelse med telekommunikation, som overføres eller modtages fra den medlemsstat, der benytter fjernbetjeningen (således vil den fjernbetjening, der er tilgængelig for de kompetente myndigheder i en medlemsstat, kun gøre det muligt at aflytte telekommunikation, der overføres eller modtages fra denne medlemsstats område).

Det er ikke muligt at oprette et sådant system og fastlægge de operationelle procedurer herfor uden at indføre internationale forskrifter. De er omhandlet i artikel 19.

b) Den nye situation, der her tænkes på, skyldes to omstændigheder:

- for det første giver den satellitbaserede telekommunikationsteknologi som allerede nævnt ovenfor mulighed for gennem en enkelt aflytningsordre, der udføres af en gateway-station, at foretage aflytning af en person⁽¹⁾, uanset hvor den pågældende befinder sig i satellittens dækningsområde, hvilket principielt vil sige i et stort antal stater
- endvidere muliggør de nationale traditionelle mobiltelefonnet (f.eks. net af GSM-typen) aflytning i udlandet, f.eks. i grænseområder, eftersom nettenes dækningsområder ikke strengt følger landegrænserne. Det samme vil formentlig gøre sig gældende for så vidt angår den territoriale afgrænsning i forbindelse med brugen af fjernbetjening (se ovenfor).

De under a) og b) beskrevne situationer falder hver på deres måde uden for retshjælpskonventionernes traditionelle rammer.

- I det første tilfælde a) er der tale om at give en medlemsstat mulighed for at gennemføre en foranstaltning på dens eget område; gensidig retshjælp består imidlertid principielt i at give en medlemsstat (den anmodende medlemsstat) mulighed for at iværksætte en efterforskningsmæssig foranstaltning på en anden medlemsstats område (den anmodede medlemsstat).
- I det andet tilfælde b) drejer det sig om at fastsætte regler for en situation, hvor der hverken er en anmodende eller en anmodet medlemsstat (den medlemsstat, der foretager aflytningen, har ikke brug for teknisk assistance fra den medlemsstat, på hvis område den aflyttede person befinder sig).

Ved ikke at se bort fra disse to situationer i forbindelse med udarbejdelsen af konventionen traf Rådet et politisk valg, nemlig at foretage en bred behandling af spørgsmålet om aflytning med henblik på strafferetlig efterforskning og ikke indskrænke sig til kun at behandle spørgsmålet om international gensidig bistand til aflytning af telekommunikation. Ikke mindst de bestemmelser, der er fastlagt i artikel 20, afspejler Rådets ønske om at fastsætte regler for aktiviteter, som efter al sandsynlighed vil udvikle sig yderligere, og det uanset om der fastsættes internationale

regler herfor. Der er her tale om en juridisk landvinding, der taler til Den Europæiske Unions fordel, og som skal ses i sammenhæng med dens ønske om at indføre et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed.

Artikel 17

Myndigheder, der er kompetente til at beordre aflytning af telekommunikation

Artikel 17 giver en medlemsstat, hvor den myndighed, der har kompetence med hensyn til anvendelsen af artikel 18, 19 og 20, ikke er en judiciel myndighed, mulighed for i medfør af artikel 24, stk. 1, litra e), at udpege en tilsvarende kompetent myndighed, som handler med henblik på strafferetlig efterforskning. Denne bestemmelse indebærer, at de øvrige medlemsstater — på de betingelser, der er fastsat i artikel 18, 19 og 20 — skal acceptere ordrer om aflytning af telekommunikation fra en kompetent myndighed, der handler med henblik på strafferetlig efterforskning, selv om den ikke nødvendigvis er en judiciel myndighed.

Artikel 17 fritager ikke en medlemsstat, hvis kompetente myndighed er en judiciel myndighed, for forpligtelsen til at fremsætte en erklæring i henhold til artikel 24, stk. 1, litra e), for at præcisere, hvilke af dens myndigheder der har kompetence for så vidt angår anvendelsen af de nævnte artikler, herunder ikke mindst kompetence med hensyn til anvendelse af artikel 20, når medlemsstaten er den underrettede medlemsstat.

Artikel 18

Anmodninger om aflytning af telekommunikation

Artikel 18 fastlægger reglerne for de tilfælde, hvor en medlemsstat anmoder en anden medlemsstat om at foranstalte aflytning af telekommunikation fra dennes eget område.

I stk. 1 skelnes der i litra a) og litra b) mellem to typer anmodninger om aflytning.

- Den første type er en anmodning om øjeblikkelig overførsel af den aflyttede telekommunikation til den anmodende medlemsstat. Ved øjeblikkelig overførsel sendes den aflyttede telekommunikation direkte til den anmodende medlemsstat, hvor den kompetente myndighed, der har beordret aflytningen, kan aflytte og/eller optage kommunikationen. Denne form for overførsel, som er en nyskabelse inden for det internationale samarbejde, vil for fremtiden være reglen.

- Den anden type er en anmodning om optagelse og efterfølgende overførsel af optagelsen af telekommunikationen til den anmodende medlemsstat, hvilket svarer til den nuværende praksis i forbindelse med gensidig retshjælp. Denne anden type anmodning, der behandles særskilt i stk. 6 og 7, vil for fremtiden være undtagelsen.

⁽¹⁾ Principielt er den aflyttede person den person, som er nævnt i den lovmæssige beslutning om aflytning. Da det imidlertid aldrig er sikkert, hvem der kan tænkes at anvende telekommunikationsmidlet, er der i artikel 20, stk. 2, anvendt det mere specifikke udtryk: »den telekommunikationsadresse på den aflyttede person, som er anført i den lovmæssige beslutning om aflytning«.

Efter at have drøftet sagen fandt Rådet, at det ikke var nødvendigt at definere udtrykket »telekommunikation«, som ikke kun omfatter telefonsamtaler, men derimod skal forstås i ordets bredeste betydning. Den anmodede medlemsstat skal i øvrigt så vidt muligt også fremsende de tekniske oplysninger vedrørende den enkelte telekommunikation, f.eks. det kaldte nummer, tidspunktet for og varigheden af telekommunikationen samt, hvis denne oplysning foreligger, det sted, hvorfra telekommunikationen er afsendt, eller hvor den er modtaget. Da der ikke findes en definition, vil bestemmelserne om aflytning af telekommunikation naturligvis kunne anvendes på alle de former for kommunikation, som den nuværende og den fremtidige teknologi åbner mulighed for. På tidspunktet for forhandlingen af konventionen var det imidlertid på grund af den hastige teknologiske udvikling på dette område fuldstændig umuligt at forudse alle de situationer, der kan komme på tale.

Det bemærkes, at konventionen kun har virkning inden for Den Europæiske Union, selv om de telekommunikationsteknologier, som den finder eller vil kunne finde anvendelse på, kan benyttes overalt i verden.

I stk. 2 opregnes — ud fra hvor den aflyttede person befinder sig — de tre situationer, hvor der kan fremsættes anmodning om gensidig retshjælp.

Litra a) vedrører det tilfælde, hvor den aflyttede person befinder sig på den anmodende medlemsstats område (se den generelle indledning og de tekniske bemærkninger ovenfor).

Litra b) vedrører det tilfælde, hvor den aflyttede person befinder sig på den anmodede medlemsstats område.

Litra c) vedrører det tilfælde, hvor den aflyttede person befinder sig på en anden medlemsstats område end den anmodede medlemsstats, men den anmodede medlemsstats tekniske assistance er nødvendig for at foretage aflytningen (se den generelle indledning og de tekniske bemærkninger ovenfor). Det præciseres i litra c), at den medlemsstat, på hvis område den person, hvis telekommunikation ønskes aflyttet, befinder sig, skal underrettes om anmodningen i overensstemmelse med artikel 20, stk. 2, litra a).

Da der er tale om vidt forskellige situationer, er der i stk. 4-8 fastlagt forskellige retningslinjer for behandlingen af hver enkelt type anmodning.

I stk. 3 præciseres det, hvordan anmodningen om aflytning skal være udformet. For at lette anvendelsen af konventionen besluttedes det at anføre alle de oplysninger, som den anmodende medlemsstat skal give, i selve artiklen. Artikel 18, stk. 3,

træder faktisk i stedet for 1959-konventionens artikel 14 for så vidt angår anmodninger om aflytning af telekommunikation mellem medlemsstaterne. De oplysninger, anmodningen skal indeholde, giver ikke anledning til særlige bemærkninger.

Stk. 4 skal supplere stk. 3, principielt for så vidt angår det tilfælde, der er omhandlet i stk. 2, litra b), dvs. hvor den aflyttede person befinder sig på den anmodede medlemsstats område. Dette er reelt det eneste tilfælde, hvor den anmodede medlemsstat i overensstemmelse med stk. 5, litra b), skal tage stilling til, om den vil efterkomme anmodningen, idet den vurderer, om den ville træffe den ønskede foranstaltning i en tilsvarende national sag. I henhold til dette stykke skal den anmodende medlemsstat ved fremsættelsen af anmodningen gøre rede for »de konkrete omstændigheder« i den sag, den strafferetlige efterforskning vedrører. Ved fortolkningen af denne bestemmelse bør man henholde sig til artikel 12, stk. 2, litra b), i den europæiske konvention af 13. december 1957 om udlevering, selv om de to bestemmelser ikke er affattet på præcis samme måde. Den anmodede medlemsstat har på sin side ret til at anmode den anmodende medlemsstat om eventuelle supplerende oplysninger, som den måtte finde nødvendige for at vurdere, »om den ville træffe den ønskede foranstaltning i en tilsvarende national sag.«

Sidstnævnte udtryk, som forekommer flere steder i bestemmelserne om aflytning af telekommunikation, blev foretrukket frem for udtrykket »i overensstemmelse med national ret«. Det bør nemlig erindres, at den anmodning, der her er tale om, nødvendigvis er fremsat af en udenlandsk kompetent myndighed. De forskellige nationale lovbestemmelser om aflytning sætter imidlertid i reglen meget snævre grænser for, hvilke myndigheder der har beføjelse til at beordre aflytning, og der er således risiko for, at en anmodning fra en udenlandsk kompetent myndighed vil være i strid med nationale bestemmelser på området.

Af indlysende grunde finder dette stykke også anvendelse på anmodninger, der er fremsat i henhold til stk. 1, litra b), (anmodning om aflytning, optagelse og efterfølgende overførsel af optagelsen af telekommunikationen til den anmodende medlemsstat).

I stk. 5 fastlægges de betingelser, hvorunder den anmodede medlemsstat skal efterkomme en anmodning om aflytning og øjeblikkelig overførsel af telekommunikation til den anmodende medlemsstat. Der skelnes mellem to tilfælde:

- a) den aflyttede person befinder sig på en anden medlemsstats område end den anmodede medlemsstats (herunder den anmodende medlemsstats område), og den anmodede medlemsstat har modtaget de oplysninger, der er nævnt i stk. 3.

Anmodningen bør efterkommes »uden videre formaliteter«. Dette udtryk er anvendt for klart at præcisere, at

medlemsstaterne ikke må sidestille en sådan anmodning med en konventionel anmodning om gensidig retshjælp, hvorfor der kan dispenseres fra visse formaliteter, som ville finde anvendelse på en anmodning, som den anmodede medlemsstat selv skulle udføre på sit eget område. Der er altså tale om en situation, hvor den anmodede medlemsstat ikke skal undersøge, om anmodningen om aflytning er i overensstemmelse med dens nationale ret, men kan nøjes med at kontrollere, at de betingelser, der er fastsat i konventionen for så vidt angår denne type anmodninger, er behørigt opfyldt, herunder f.eks., at de oplysninger, der er omhandlet i artikel 20, stk. 2, litra a) (forudgående underretning af den underrettede medlemsstat), er fremsendt, da aflytningen i modsat fald ikke kan påbegyndes.

- b) den aflyttede person befinder sig på den anmodede medlemsstats område, og denne medlemsstat har modtaget de oplysninger, der er nævnt i stk. 3 og 4.

I dette tilfælde skal den anmodede medlemsstat acceptere den ønskede foranstaltning, hvis denne kunne træffes i en tilsvarende national sag. Den kan også stille de samme betingelser for at give sit samtykke, som den ville stille i en tilsvarende national sag. Der kan f.eks. være tale om betingelser, hvorefter visse personkategorier ikke kan omfattes af foranstaltningen, eller som vedrører anvendelsen af det aflyttede materiale. I sidstnævnte tilfælde finder bestemmelserne om beskyttelse af personoplysninger i artikel 23 ikke anvendelse, i det mindste ikke, hvis der er tale om sammenfald.

Stk. 6 fastlægger særlige regler for anmodninger om aflytning, optagelse og efterfølgende overførsel af optagelsen af telekommunikationen til den anmodende medlemsstat (stk. 1, litra b)). Medlemsstaterne er kun forpligtede til at efterkomme sådanne anmodninger, såfremt øjeblikkelig overførsel ikke er mulig. At muligheden ikke foreligger, kan skyldes forhold i den anmodende og/eller i den anmodede medlemsstat.

I henhold til stk. 7 kan enhver medlemsstat samtidig med afgivelsen af den i artikel 27, stk. 2, omhandlede notifikation erklære, at den kun vil være bundet af stk. 6, når den ikke er i stand til at foretage øjeblikkelig overførsel. Med andre ord vil den omstændighed, at den anmodende medlemsstat ikke er i stand til at modtage en øjeblikkelig overførsel, ikke betyde, at den anmodede medlemsstat er forpligtet til at efterkomme anmodningen, hvis den selv er i stand til at foretage øjeblikkelig overførsel af telekommunikationen. Enhver medlemsstat, der vælger at anvende denne begrænsning, risikerer, at de øvrige medlemsstater påberåber sig princippet om gensidighed. Muligheden for at fremsætte en erklæring i henhold til artikel 18, stk. 7, blev indført for at tage hensyn til forholdene i Det Forenede Kongerige, hvor national ret og nationale procedurer ikke foreskriver rutinemæssig optagelse af aflyttet kommunikation.

Naturligvis er intet til hinder for, at en medlemsstat, således som det allerede er almindelig praksis, efterkommer en anmodning efter stk. 1, litra b), i tilfælde, hvor direkte overførsel ville være mulig. Det europæiske retlige netværk kan give nyttige oplysninger om de enkelte medlemsstaters praksis i så henseende.

Rådet fandt endvidere, at alene den omstændighed, at en medlemsstat skal optage den aflyttede telekommunikation, bør betyde, at situationen sidestilles med det tilfælde, hvor den aflyttede person befinder sig på medlemsstatens eget område. Der henvises derfor i stk. 6 til stk. 4 vedrørende de supplerende oplysninger, der skal gives i tilknytning til anmodningen, og det anføres, at den anmodede medlemsstat kan gøre sit samtykke betinget af, at den selv ville træffe den pågældende foranstaltning i en tilsvarende national sag, ligesom den kan kræve de samme betingelser opfyldt, som den ville kræve opfyldt i en tilsvarende national sag. Sådanne betingelser kan f.eks. være begrænsninger med hensyn til optagelsens varighed eller til anvendelsen af oplysningerne. I sidstnævnte tilfælde finder bestemmelserne om beskyttelse af personoplysninger i artikel 23, stk. 1 og 2, ikke anvendelse, såfremt der er tale om sammenfald.

Stk. 8 vedrører anmodninger om udskrifter af optagelserne af telekommunikationen. Konventionen fastsætter særlige betingelser for denne type anmodninger, hvis udførelse kan nødvendiggøre anvendelse af meget betydelige ressourcer, især menneskelig arbejdskraft. For det første må den anmodende medlemsstat kun fremsætte en sådan anmodning, når særlige grunde taler derfor. Selv om det ikke udtrykkeligt anføres i stk. 8, må det antages, at den anmodende medlemsstat i forbindelse med en sådan anmodning skal begrunde, hvorfor den anmoder om en udskrift, f.eks. at det i den anmodede medlemsstat vil være lettere end i den anmodende medlemsstat at finde tolke eller oversættere, der behersker det sprog eller den dialekt, som det må formodes, at de aflyttede telefonsamtaler føres på.

Den anmodede medlemsstat skal behandle sådanne anmodninger i overensstemmelse med sin nationale ret og sine nationale procedurer, hvilket er ensbetydende med, at den, såfremt dens nationale ret eller nationale procedurer ikke indeholder hjemmel til at tilvejebringe en udskrift af optagelsen, efter konventionen ikke er forpligtet til at ændre gældende bestemmelser og procedurer for at kunne tilvejebringe udskriften. Giver dens nationale ret derimod mulighed herfor, skal anmodningen efterkommes.

Stk. 9 giver ikke anledning til særlige bemærkninger: Af hensyn til såvel efterforskningen som de personer, hvis forhold efterforskes, skal en aflytningsforanstaltning behandles fortroligt.

Artikel 19

Aflytning af telekommunikation på en medlemsstats eget område gennem tjenesteudbydere

I stk. 1 fastsættes den regel, at den medlemsstat, på hvis område gateway-stationen befinder sig, skal tillade, at der oprettes en fjerntilslutning (»fjernbetjening«), hvis anvendelsesmuligheder er beskrevet i den generelle indledning og de tekniske bemærkninger ovenfor.

I stk. 2 anføres det, at disse fjernbetjening ifølge konventionen kun må anvendes til at foretage aflytninger, som er beordret af den medlemsstat, der gør brug af fjernbetjeningen, med henblik på en strafferetlig efterforskning og i overensstemmelse med national ret. Endvidere må fjernbetjeningen kun anvendes til at aflytte telekommunikation, der afsendes og/eller modtages fra denne medlemsstat.

I henhold til stk. 3 kan en medlemsstat benytte fjernbetjeningen til på vegne af en anden medlemsstat og i forbindelse med en anmodning om gensidig bistand som omhandlet i artikel 18, stk. 2, litra b), at aflytte telekommunikation, der afsendes eller modtages fra dens eget område (den aflyttede person befinder sig på den anmodede medlemsstats område, hvor der findes en fjernbetjening).

Stk. 1, 2 og 3 forpligter ikke medlemsstaterne til at anvende en fjernbetjening. De kan således selv tage stilling til, om de finder det hensigtsmæssigt at oprette og anvende et sådant system til aflytning af personer, der befinder sig på deres område.

Stk. 4 er indsat for at tage højde for følgende situation: i det omfang en medlemsstat råder over en fjernbetjening, vil den i princippet ikke længere kunne fremsætte en anmodning som omhandlet i artikel 18, stk. 2, litra a), da den ikke længere »har brug for teknisk assistance« som anført i nævnte artikel. I stk. 4 er der fastsat en undtagelse fra denne regel, så medlemsstaterne ikke berøves muligheden for at udnytte den praktiske løsning, som en enkelt aflytningsordre til gateway-stationen er (se den generelle indledning og de tekniske bemærkninger ovenfor) i situationer, hvor det kan forudses, at den aflyttede person vil rejse rundt i en lang række medlemsstater, herunder den medlemsstat, hvis myndigheder har behov for at foretage aflytningen.

Endvidere fremhæves det i stk. 4, at en medlemsstat kan fremsætte en anmodning i medfør af artikel 18, når der ikke findes en »tjenesteudbyder« i denne medlemsstat, da de betingelser, der er fastsat i nævnte artikel, nemlig at medlemsstaten »har brug for teknisk assistance«, i så fald er opfyldt.

For at skabe de bedst mulige betingelser for at gennemføre artikel 19 afgav Rådet i forbindelse med vedtagelsen af konventionen en erklæring, hvori det bl.a. foreskrives, at medlemsstaterne skal konsultere hinanden »inden for Rådets rammer om alle praktiske og tekniske aspekter vedrørende anvendelsen af konventionen«, idet det understreges, at »der skal tages hensyn til forpligtelserne i artikel 4 og 5 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/66/EF af 15. december 1997 om behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred inden for telesektoren«.

Artikel 20

Aflytning af telekommunikation uden teknisk assistance fra en anden medlemsstat

Titlen på artikel 20 er indlysende. Artiklen omhandler de situationer, der allerede er gjort detaljeret rede for i de tekniske bemærkninger.

I stk. 1 fastlægges artiklens anvendelsesområde, der indskrænkes til kun at omfatte strafferetlig efterforskning med visse nærmere angivne kendetegn. Stk. 1 indeholder derfor ingen definition af, hvad der skal forstås ved strafferetlig efterforskning, og har således ingen implikationer for de øvrige bestemmelser i konventionen (se tredjesidste betragtning i præamblen).

Artikel 20 omhandler udelukkende forpligtelsen til at underrette en anden medlemsstat i visse aflytningssituationer i forbindelse med sager, der i de fleste medlemsstater vil falde ind under begrebet strafferetlig efterforskning. Artiklen kan ikke modsætningsvis fortolkes således, at den tillader aflytning i andre situationer, som den ikke omhandler, da disse situationer er omfattet af de almindelige folkeretlige principper, som ikke berøres af konventionen. Rådet ønskede at understrege dette forhold i næstsidste betragtning.

Rådet godkendte i den forbindelse som en integreret del af konventionen en erklæring fra Det Forenede Kongerige, som præciserer betingelserne for anvendelsen af artikel 20 i denne medlemsstat, især for så vidt angår de aflytninger, der foretages af dens efterretningstjeneste (»security service«) i de tilfælde, hvor denne i overensstemmelse med Det Forenede Kongeriges nationale lovgivning bistår ved en efterforskning med de kendetegn, der er beskrevet i stk. 1. Udtrykket »med det erklærede formål at afsløre grov kriminalitet«, som forekommer i denne erklæring, er det udtryk, som på tidspunktet for konventionens undertegnelse blev anvendt i Det Forenede Kongeriges lovgivning på dette område; det har således ikke til formål at udvide anvendelsesområdet for artikel 20.

Ved stk. 2 forpligtes den aflyttende medlemsstat, som befinder sig i den situation, der er omhandlet i denne artikel, og inden for det anvendelsesområde, der er fastsat i stk. 1, til at underrette den medlemsstat, på hvis område den aflyttede person befinder sig (den underrettede medlemsstat), om aflytningen. Underretningen skal finde sted:

- inden aflytningen, i de tilfælde hvor den aflyttende medlemsstat allerede ved beordringen af aflytning er bekendt med, at den aflyttede person befinder sig på den underrettede medlemsstats område. I disse tilfælde må aflytningen ikke begynde, inden foranstaltningen er godkendt af den anden medlemsstat (den underrettede medlemsstat) på de betingelser, der er omhandlet i stk. 4
- såfremt aflytningen allerede er iværksat, umiddelbart efter at den aflyttende medlemsstat bliver klar over, at den aflyttede person befinder sig på den underrettede medlemsstats område.

I stk. 3 opregnes de oplysninger, den aflyttende medlemsstat skal meddele i forbindelse med underretningen.

I stk. 4 fastsættes de regler, der finder anvendelse, når de i stk. 2 og 3 omhandlede oplysninger er fremsendt.

I henhold til stk. 4, litra a), er den underrettede medlemsstat forpligtet til at svare den aflyttende medlemsstat snarest og inden 96 timer for ikke at lægge hindringer i vejen for en hensigtsmæssig gennemførelse af den strafferetlige efterforskning.

Den underrettede medlemsstat har to muligheder, afhængigt af om den litra a) er eller litra b) ikke er i stand til straks at svare:

- a) Stk. 4, litra a), nr. i), ii) og iii), indeholder bestemmelser om de tilfælde, hvor den underrettede medlemsstat kan træffe afgørelse om den aflytning, den har fået underretning om, inden 96 timer. Den har da to muligheder:
 - 1) Den kan acceptere aflytningen eller stille alle de betingelser for at give sit samtykke, som den ville stille i en tilsvarende national sag. Der er her tale om den samme ordning som den, der er fastlagt i artikel 18, stk. 5, litra b).
 - 2) Den kan også kræve, at aflytningen ikke finder sted (i de tilfælde, der er omhandlet i artikel 20, stk. 2, litra a), hvor underretningen er givet inden aflytningen), eller at den afbrydes (i de tilfælde, der er omhandlet i artikel 20, stk. 2, litra b), hvor den

aflyttede person befinder sig på en anden medlemsstats område), såfremt aflytningen ikke ville være lovlig ifølge dens nationale ret, eller såfremt den ville have ret til at afslå en anmodning om gensidig retshjælp i henhold til 1959-konventionens artikel 2. Et sådant krav skal begrundes skriftligt.

I sidstnævnte tilfælde (artikel 20, stk. 4, litra b), nr. ii)) kan den underrettede medlemsstat desuden kræve, at det materiale, der er fremkommet ved aflytningen indtil det tidspunkt, hvor denne medlemsstat giver meddelelse om sit afslag, uanset om aflytningen har fundet sted før eller efter meddelelsen, ikke kun anvendes eller kun anvendes på visse nærmere angivne betingelser. Den aflyttende medlemsstat skal have en begrundelse for dette krav. Det er underforstået, at medlemsstaterne vil udvise fleksibilitet for så vidt angår anvendelsen af det allerede fremkomne resultat af aflytningen, såfremt der skal træffes hasteforanstaltninger for at afværge en umiddelbar, alvorlig trussel mod den offentlige sikkerhed. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at anvende det allerede fremkomne resultat i sager vedrørende krav om erstatning i forbindelse med den aflytning, der er foretaget, eller foranstaltninger, der er truffet på grundlag af artikel 20, stk. 4, litra b). Artikel 20, stk. 4, litra a), nr. iii), er ikke til hinder for, at den aflyttende medlemsstat giver en domstol alle nødvendige oplysninger i forbindelse med et eventuelt sagsanlæg mod den pågældende medlemsstat.

- b) Stk. 4, litra a), nr. iv), indeholder bestemmelser om de tilfælde, hvor den underrettede medlemsstat ikke er i stand til at svare inden 96 timer. Det, der her sigtes til, er de tilfælde, hvor den underrettede medlemsstat skal tage særlige skridt, inden den træffer sin afgørelse. Der kan f.eks. være tale om specifikke procedurer, som i visse lande er påkrævede som følge af visse personers status eller erhverv, f.eks. parlamentsmedlemmer eller advokater. I dette tilfælde kan den underrettede medlemsstat efter at have rådført sig med den aflyttende medlemsstat anmode om, at fristen forlænges yderligere med højst otte dage med henblik på at gennemføre interne procedurer i henhold til national ret, der om fornødent kan omfatte visse former for kontrol. Den underrettede medlemsstat skal give den aflyttende medlemsstat en skriftlig begrundelse for den ønskede forlængelse af fristen. Den forlængede frist løber fra udløbet af den første frist på fire dage.

Med bestemmelsen i stk. 4, litra b), tages der hensyn til den situation, hvor en medlemsstat endnu ikke har truffet afgørelse om den aflytning, den har fået underretning om. Rådet fandt det nemlig vigtigt at fastlægge klare regler for en sådan situation for at styrke retssikkerheden i forbindelse med strafferetlig efterforskning.

Der fastlægges følgende regel: Så længe en medlemsstat ikke har svaret på den henvendelse, den har modtaget — det være sig ved udløbet af den første frist på 96 timer eller ved udløbet af den yderligere frist på højst otte dage — kan den aflyttende medlemsstat fortsætte aflytningen. Den må dog ikke anvende det allerede fremkomne materiale, medmindre andet er aftalt med den underrettede medlemsstat, eller medmindre der skal træffes hasteforanstaltninger for at afværge en umiddelbar, alvorlig trussel mod den offentlige sikkerhed. Dette udtryk må ikke fortolkes for restriktivt og omfatter f.eks. foranstaltninger, der træffes i forbindelse med kriminalitet, som indebærer fare for menneskers liv, grov narkokriminalitet og lignende former for grov kriminalitet.

I stk. 4, litra c), genfindes den samme tankegang, som ligger til grund for artikel 18, stk. 4. Det præciseres dog i litra c), at en sådan anmodning om supplerende oplysninger ikke berører anvendelsen af litra b), medmindre andet er aftalt mellem de berørte medlemsstater.

Rådet var af den opfattelse, at det således indførte system kun vil komme til at fungere efter hensigten, hvis medlemsstaterne handler hurtigt. Derfor indebærer stk. 4, litra d), ikke kun en generel forpligtelse for medlemsstaterne til at handle hurtigt, så der kan gives et svar inden 96 timer; medlemsstaterne skal også udpege kontaktpunkter, som skal være bemandet døgnet rundt, og disse kontaktpunkter skal anføres i de erklæringer, der afgives i henhold til artikel 24, stk. 1, litra e).

Stk. 5 og 6 vedrører spørgsmålet om den fortrolige karakter af de oplysninger, den aflyttende medlemsstat videregiver i forbindelse med underretningen om aflytningen.

I stk. 5 fastlægges princippet om fortrolig behandling af de videregivne oplysninger. Denne bestemmelse er fastsat for at sikre den fortrolighed, der er nødvendig for en hensigtsmæssig gennemførelse af den igangværende strafferetlige efterforskning.

Stk. 6 giver mulighed for at videregive sådanne oplysninger gennem en særlig myndighed i de tilfælde, hvor de er af særlig følsom karakter. De berørte medlemsstater skal imidlertid indgå en bilateral aftale herom. En sådan aftale kan være generel og ikke kun gælde en konkret sag. Er der ikke indgået nogen bilateral aftale, benyttes de normale kanaler.

Stk. 7 er indsat af hensyn til de medlemsstater, som ikke ønsker at modtage oplysninger i medfør af artikel 20.

Artikel 21

Afholdelse af teleoperatørernes udgifter

I henhold til artikel 21 skal de omkostninger, der er forbundet med aflytningen, afholdes af den anmodende medlemsstat. Der er her kun tale om de omkostninger, der isoleret set er forbundet med den enkelte aflytning, og ikke teleoperatørernes udgifter for at gøre det muligt at foretage aflytning via deres systemer.

Artikel 22

Bilaterale aftaler

Artikel 22 angiver, at medlemsstaterne kan indgå bilaterale eller multilaterale aftaler for at gøre det lettere at udnytte eksisterende og fremtidige tekniske muligheder i forbindelse med lovlig aflytning af telekommunikation.

AFSNIT IV

Artikel 23

Beskyttelse af personoplysninger

Det er første gang, der i en konvention om retligt samarbejde i straffesager fastlægges regler om beskyttelse i forbindelse med udveksling af personoplysninger mellem to eller flere medlemsstater. Rådet fandt det imidlertid påkrævet at fastlægge sådanne regler — især under hensyn til, at konventionen bl.a. omhandler efterforskningsmetoder, som ikke udelukkende er retlige.

Artiklens anvendelsesområde

Artikel 23 finder anvendelse på »personoplysninger, der videregives i henhold til denne konvention«. Udtrykket »personoplysninger« anvendes, som det er defineret i artikel 2, litra a), i Europarådets konvention om beskyttelse af det enkelte menneske i forbindelse med elektronisk databehandling af personoplysninger (1981-konventionen). Det fastsættes i nævnte artikel, at »personoplysninger« betyder enhver oplysning vedrørende en fysisk person, hvis identitet er fastslået eller kan fastslås (»den registrerede«). Denne definition finder anvendelse, uanset hvordan de berørte personoplysninger bliver opbevaret eller bearbejdet. Dette indebærer, at artikel 23 finder anvendelse både på oplysninger, der behandles elektronisk, og på oplysninger, der ikke behandles elektronisk.

Samtidig berører artikel 23 på ingen måde medlemsstaternes forpligtelser i medfør af 1981-konventionen. Definitionen skal

i princippet forstås således, at der ved en person, hvis identitet kan fastslås, forstås en person, som direkte eller indirekte kan identificeres, bl.a. ved et identifikationsnummer eller et eller flere elementer, der er særlige for denne persons fysiske, fysiologiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sociale identitet.

På baggrund af de nyskabende ordninger for gensidig retshjælp, som indføres ved konventionen, har dens forfattere været nødt til at præcisere, hvorledes personoplysninger, der udveksles i visse særlige situationer, skal behandles.

Således præciseres det i stk. 2, at artiklen også finder anvendelse på personoplysninger, der er »tilvejebragt på anden måde«, men ikke »videregivet«, i medfør af konventionen. Det var nemlig nødvendigt at udvide anvendelsesområdet for samtlige bestemmelser i artikel 23 til også at omfatte personoplysninger, der er tilvejebragt i medfør af artikel 9 (midlertidig overførelse af frihedsberøvede personer med henblik på efterforskning) og artikel 20 (aflytning af telekommunikation uden teknisk assistance fra en anden medlemsstat). Tilsvarende gælder det for artikel 10 (afhøring ved hjælp af videokonference) og artikel 11 (afhøring af vidner og sagkyndige ved hjælp af telefonkonference), at der ikke er tale om egentlig videregivelse af personoplysninger, men at disse oplysninger ikke desto mindre bør omfattes af en beskyttelsesordning.

Derimod fandtes det hensigtsmæssigt i stk. 6 udtrykkeligt at fastslå, at »personoplysninger, som er tilvejebragt af en medlemsstat, i medfør af denne konvention, og som hidrører fra denne medlemsstat«, ikke er omfattet af artikel 23. Med denne bestemmelser opstilles et indlysende og klart princip, men det blev ikke desto mindre anset for vigtigt at anføre det i en artikel, der omhandler begrænsninger i brugen af personoplysninger, som er videregivet eller tilvejebragt i medfør af konventionen. I denne forbindelse tænkte forhandlerne navnlig på personoplysninger, der er tilvejebragt:

- gennem afhøring ved hjælp af videokonference (artikel 10) eller telefonkonference (artikel 11): Personoplysninger hidrørende fra en forklaring fra et vidne, der er til stede i en medlemsstat ved en videokonference, f.eks. under en konfrontation, hvor en sådan procedure findes, for så vidt disse oplysninger anvendes af de kompetente myndigheder i den medlemsstat, på hvis område vidnet befinder sig
- af fælles efterforskningshold (artikel 13): Personoplysninger hidrørende fra afhøring af et vidne i den medlemsstat, som ønsker at anvende disse oplysninger. Det bemærkes, at der her er tale om en undtagelse fra artikel 13, stk. 10, som kun omfatter de tilfælde, hvor personoplysningerne »på anden vis er tilgængelige« (se teksten til nævnte bestemmelse)

- på den anmodende medlemsstats område i medfør af artikel 19 (aflytning af telekommunikation på en medlemsstats eget område gennem tjenesteudbydere): Personoplysninger hidrørende fra aflytning af en persons telekommunikation, når denne person befinder sig på den aflyttende medlemsstats område.

Ordning vedrørende anvendelse af personoplysninger

Det er det formål, personoplysningerne er bestemt til, der er afgørende for, på hvilke betingelser de kan anvendes, dvs. med eller uden samtykke fra den videregivende medlemsstat.

I tre tilfælde kan den modtagende medlemsstat anvende personoplysninger uden forudgående samtykke fra den videregivende medlemsstat:

- Det første tilfælde (stk. 1, litra a)) vedrører anvendelse i forbindelse med de sager »som er omfattet af denne konvention«. Sådanne sager er defineret i de i artikel 1 nævnte konventioner og i artikel 3 (sager, i forbindelse med hvilke der også skal ydes gensidig retshjælp). Der kan naturligvis også være tale om andre sager end sager, i forbindelse med hvilke der er anmodet om gensidig retshjælp.
- Det andet tilfælde (stk. 1, litra b)) vedrører anvendelse i forbindelse med »andre retsprocedurer og administrative procedurer, som hænger direkte sammen med de i litra a) omhandlede sager«. Udtrykket »hænger direkte sammen med« kan bl.a. dække følgende procedurer:
 - civile sager, der hænger sammen med en svigagtig konkurs
 - frakendelse af forældremyndighed, der hænger sammen med en straffesag på grund af børnemishandling
 - frakendelse af våbentilladelse, der hænger sammen med en straffesag på grund af vold med brug af våben.

I de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, litra b), kan personoplysninger, der er tilvejebragt på grundlag af en international retsanmodning, anvendes uden forudgående samtykke fra den videregivende medlemsstat.

- Det tredje tilfælde (stk. 1, litra c)) vedrører afværgelse af »en umiddelbar, alvorlig trussel mod den offentlige sikkerhed«. Dette udtryk er det samme som det, der bruges i artikel 20, stk. 4, litra b), nr. ii), og tankegangen er den samme. I den forbindelse erindres der om den erklæring, Forbundsrepublikken Tyskland har afgivet vedrørende spørgsmålet om, i hvilken udstrækning personoplysninger, der er indsamlet af judicielle myndigheder

i en medlemsstat, kan anvendes af politiet i en anden medlemsstat med henblik på forebyggelse af alvorlige farer og bekæmpelse af grove strafbare handlinger i fremtiden.

For så vidt angår anvendelse af personoplysninger til andre formål kræves det i stk. 1, litra d), at den medlemsstat, der ønsker en sådan anvendelse, forinden indhenter samtykke fra den videregivende medlemsstat, medmindre den har indhentet samtykke fra den registrerede.

I stk. 7 fastlægges en særlig ordning for Luxembourg. Denne medlemsstat kan i forbindelse med undertegnelsen af konventionen erklære, at følgende gælder, når den i medfør af konventionen videregiver personoplysninger til en anden medlemsstat: I forbindelse med en bestemt sag kan Luxembourg kræve, at personoplysninger kun anvendes til de formål, der er omhandlet i stk. 1, litra a) og b), med forudgående samtykke fra Luxembourg i forbindelse med sager, hvor Luxembourg kunne have afslået eller begrænset videregivelsen eller anvendelsen af personoplysninger i overensstemmelse med konventionen eller de instrumenter, der er omhandlet i artikel 1. Luxembourg må i henhold til erklæringen ikke gøre rutinemæssig brug af den mulighed, der er hjemlet i stk. 7. I stk. 7, sidste afsnit, præciseres det, at Luxembourg skal give en skriftlig begrundelse, såfremt det nægter at give sit samtykke i forbindelse med en anmodning om anvendelse af personoplysninger i medfør af stk. 1.

I stk. 3 fastsættes det, at den videregivende medlemsstat kan kræve, at den modtagende medlemsstat underretter den om anvendelsen af de videregivne personoplysninger. For ikke at påføre andre medlemsstater for store administrative byrder bør en medlemsstat ikke rutinemæssigt gøre brug af den mulighed, der er hjemlet i dette stykke.

Forenelighed med de særlige bestemmelser om beskyttelse af personoplysninger

Visse af konventionens bestemmelser indeholder særlige regler om beskyttelse af personoplysninger, hvilket har gjort det påkrævet nøjagtigt at angive forholdet mellem disse særlige regler og de generelle regler i artikel 23. Dette er formålet med stk. 4 og 5.

Stk. 4 vedrører de tilfælde, hvor konventionen giver medlemsstaterne mulighed for i forbindelse med videregivelsen af personoplysninger at stille visse betingelser for deres anvendelse. Såfremt der i forbindelse med videregivelsen er stillet sådanne betingelser, har disse betingelser i henhold til stk. 4 forrang for artikel 23. I modsat fald finder artikel 23 anvendelse.

I stk. 5 fastsættes det, at de regler vedrørende anvendelse af personoplysninger, som findes i artikel 13, stk. 10, der er udformet specielt med henblik på de fælles efterforskningsholds særlige stilling ud fra et retshjælpssynspunkt, har forrang for de generelle regler i artikel 23.

AFSNIT V

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 24

Erklæringer

Med artikel 24 tages der hensyn til det forhold, at visse nye myndigheder i medlemsstaterne i medfør af konventionen vil få kompetence i forbindelse med gensidig retshjælp. Det fastsættes på denne baggrund, at medlemsstaterne skal afgive en erklæring med nærmere angivelse af, hvilke myndigheder der er kompetente med hensyn til anvendelsen af konventionen, herunder navnlig med henblik på anvendelsen af en række af konventionens bestemmelser, og tilsvarende, hvilke myndigheder der er kompetente med hensyn til anvendelsen mellem medlemsstaterne af bestemmelserne om gensidig retshjælp i de instrumenter, der er nævnt i artikel 1, stk. 1. Sådanne erklæringer, der til enhver tid kan ændres, skal ikke omfatte de myndigheder, som allerede er udpeget med henblik på anvendelsen af 1959-konventionen og Benelux-traktaten.

Eftersom medlemsstaterne kan bestemme, at forskellige myndigheder er kompetente med hensyn til anvendelsen af forskellige bestemmelser, er det afgørende, at det i erklæringerne i medfør af denne artikel klart angives, hvilken kompetence de enkelte myndigheder, der er anført i erklæringerne, har.

Artikel 25

Forbehold

Artikel 25 afskærer medlemsstaterne fra at tage andre forbehold med hensyn til konventionen end dem, der udtrykkeligt er hjemlet i konventionen. Der kan tages forbehold i henhold til artikel 6, stk. 3 og 7, artikel 9, stk. 6, artikel 10, stk. 9, artikel 14, stk. 4, artikel 18, stk. 7, og artikel 23, stk. 7.

Artikel 26

Geografisk anvendelse

Ved artikel 26 åbnes der mulighed for, at konventionen senere anvendes på Gibraltar, Kanaløerne og Isle of Man.

I forbindelse med vedtagelse af retsakter om udarbejdelse af konventionen vedtog Rådet en erklæring, hvori det præciseres, at artikel 26 ikke berører anvendelsen af konventionen på andre medlemsstaters områder end Det Forenede Kongeriges og således ikke berører medlemsstaternes ret til at udvide konventionens anvendelse til deres oversøiske lande og territorier.

*Artikel 27***Ikrafttræden**

Artikel 27 fastlægger retningslinjerne for konventionens ikrafttræden på en måde, der i nogen grad adskiller sig fra de tilsvarende bestemmelser i tidligere konventioner, som er vedtaget af Den Europæiske Union. Dette indebærer ikke fravigelse af bestemmelserne i artikel 34, stk. 2, litra d), i traktaten om Den Europæiske Union.

Konventionen træder i kraft 90 dage efter, at de procedurer, som kræves for dens vedtagelse, er afsluttet i den ottende af de stater, som var medlem af Den Europæiske Union den 29. maj 2000, hvor Rådet vedtog retsakten om udarbejdelse af konventionen. Den træder i kraft for de otte berørte medlemsstater og finder anvendelse på hver af de øvrige medlemsstater 90 dage efter, at de har afsluttet deres vedtagelsesprocedurer. Konventionens ikrafttræden indebærer, at artikel 35 i traktaten om Den Europæiske Union om De Europæiske Fællesskabers Domstols kompetence finder anvendelse.

Som det er tilfældet i de instrumenter om retligt samarbejde, der tidligere er fastlagt mellem medlemsstaterne og på unionsplan, åbner stk. 5 mulighed for, at de enkelte medlemsstater, når de vedtager konventionen eller på et hvilket som helst senere tidspunkt, kan erklære, at konventionen finder midlertidig anvendelse over for enhver anden medlemsstat, der har afgivet samme erklæring. Dermed kan konventionen gennemføres snarest muligt mellem de medlemsstater, der er stærkest berørt. En erklæring afgivet i medfør af stk. 5 træder i kraft 90 dage efter deponeringen.

Stk. 6 omhandler ikrafttrædelsesspørgsmål, og det fastsættes, at konventionen kun finder anvendelse på gensidig retshjælp, der iværksættes, efter at konventionen er trådt i kraft for de berørte medlemsstater. Dog vil konventionen træde i kraft mellem to medlemsstater, der har afgivet erklæringer om midlertidig anvendelse i henhold til stk. 5, når disse erklæringer er trådt i kraft.

*Artikel 28***Nye medlemsstaters tiltrædelse**

I artikel 28 anføres det, at konventionen er åben for tiltrædelse af stater, der bliver medlem af Den Europæiske Union, og der fastlægges nærmere regler for en sådan tiltrædelse.

Såfremt konventionen allerede er trådt i kraft, når en ny medlemsstat tiltræder den, træder den i kraft i forhold til denne

medlemsstat 90 dage efter deponeringen af den pågældende medlemsstats tiltrædelsesinstrument. Er konventionen endnu ikke trådt i kraft 90 dage efter den pågældende medlemsstats tiltrædelse, træder den i kraft over for denne medlemsstat på det ikrafttrædelsestidspunkt, der er nævnt i artikel 27. En tiltrædende medlemsstat kan også afgive en erklæring om midlertidig anvendelse som omhandlet i artikel 27, stk. 5.

*Artikel 29***Ikrafttræden i Island og Norge**

Artikel 29 indeholder nærmere regler for, hvorledes de af konventionens bestemmelser, der er anført i artikel 2, stk. 1, træder i kraft i forhold til Island og Norge. Disse regler er fastlagt i henhold til aftalen af 18. maj 1999 indgået mellem Rådet og Island og Norge vedrørende gennemførelsen, anvendelsen og udviklingen af Schengen-reglerne.

Som anført i stk. 1 er situationen i alt væsentligt den, at de relevante bestemmelser i konventionen træder i kraft i Island og Norge 90 dage efter, at de to lande har meddelt, at deres relevante forfatningsmæssige krav er opfyldt. Når dette er sket, finder bestemmelserne anvendelse på disse to landes aftaler om gensidig retshjælp med de medlemsstater, for hvilke konventionen allerede er trådt i kraft. Det bør dog bemærkes, at der ikke er fastsat bestemmelser om foreløbig anvendelse for Islands og Norges vedkommende.

Stk. 2 vedrører den situation, hvor konventionen træder i kraft i en medlemsstat på et tidspunkt, hvor de bestemmelser, der er omhandlet i artikel 2, stk. 1, allerede er trådt i kraft i Island og/eller Norge. Stk. 3 fastsætter at disse bestemmelser først bliver bindende for Island og Norge på den dato, der fastsættes i medfør af artikel 15, stk. 4, i den aftale, der er omhandlet i stk. 1. Stk. 4 sikrer, at bestemmelserne senest træder i kraft i Island og/eller Norge, når de er trådt i kraft i de 15 stater, der var medlem af Den Europæiske Union, da konventionen blev vedtaget.

*Artikel 30***Depositat**

I artikel 30 fastsættes det, at generalsekretæren for Rådet er depositar for konventionen. Generalsekretæren underretter medlemsstaterne om enhver notifikation fra medlemsstaterne vedrørende konventionen. De pågældende notifikationer skal offentliggøres i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*, og det samme gælder relevante oplysninger om vedtagelser og tiltrædelser samt erklæringer og forbehold.